Шанкара

ПЕРЛАТА НА РАЗЛИЧАВАНЕТО

ВИВЕКА ЧУДАМАНИ

Бисер на индийската философска литература

УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО
„СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"
СОФИЯ, 1995

Преводът е направен от:
Shankara. Das Kleinod der Unterscheidung. Scherz Verlag, Bern - Munchen - Wien.

Стефка Славейкова Стефанова, превод.
ISBN 954-07-0243-7

Предислов

Шанкара (наричан още Шанкарачаря), „Спасителят", се смята за един от най-големите философи и светци на индуизма. Той е живял от 788 до 820 година и е бил един от главните представители на индийската философия адвайта, учението за „недвойствеността".

Вивека чудамани („Перлата на различаването") е едно от основните му произведения. В този бисер на индийската философска литература Шанкара е обобщил и коментирал най-важните учения на Ведите и Упанишадите. Тези учения, чиито корени са в предисторическите времена, са и до днес фундаментът на индийската духовност.

След столетия надмощие на будизма в Индия със своето произведение Шанкара поставя основите за ренесанс на брахманистката философия на Ведите и Упанишадите в Индия, в която вече е казано много от онова, до което едва днес се домогва съвременното научно и философско мислене на Запад. Както всички големи философски текстове от световната литература и „Перлата на различаването" има непреходна стойност.

Покланям се ниско пред Говинда, съвършения Учител, който неизменно е във върховното състояние на блаженството. Неговата истинска същност не могат да обхванат нито сетивата, нито разумът. Тя се разкрива само чрез познаването на писанията.

Трудно е за едно създание да постигне раждането в човешки образ. По-трудно е да постигне физическа сила и силна воля, още по-трудно - чистота. По-трудно и от това е желанието да води духовен живот. Най-трудното е да се разбират писанията. Не е възможно обаче да се постигне различаването между Атман и не-Атман, непосредственото познание за самия Атман, несекващото съединение с Брахман и окончателното освобождение - пък било то и чрез заслугите на сто билиона правилно живяни въплъщения.

Съвсем редките предимства - човешко раждане, копнеж за освобождение и наставляване от просветлен учител - могат да се постигнат само с Божията милост.

Все пак има хора, постигнали наистина онова рядко човешко раждане, едновременно физическа и умствена сила, както и разбиране на писанията, които обаче въпреки това са все още толкова оплетени в заблуда, че не полагат усилия за освобождение. Такива хора са самоубийци. Те се вкопчват о недействителното и се саморазрушават. Защото какъв по-голям глупак може да има от онзи, който е постигнал това рядко човешко раждане и заедно с него физическа и умствена сила, и който все пак вследствие на своята заслепеност пропуска осъществяването на своето върховно благо?

Писанията могат и да се знаят наизуст, може да се принасят жертви на светите духове, може да се извършват ритуали и да се почитат божества, но докато човек не се пробуди за разбирането на своята тъждественост с Атман, той никога не може да намери освобождение - дори и след много стотици епохи.

Писанията учат, че безсмъртие не може да се постигне чрез работа, потомство или пари, а само чрез отречение. Така става ясно, че действието не може да донесе освобождение. Мъдрият трябва да се откаже от желанието да получава радост от външни неща и с всички сили да се стреми към освобождение, да потърси благороден и великодушен учител и с цялата си душа да потъне в Истината, на която го учат.

С отдаване на истинското различаване той ще изкачи най-високото стъпало на съединението с Брахман. Нека със силата на Атман той спаси собствената си душа, потънала във вълните на земното.

Нека мъдрият, който е намерил покой и съзерцава Атман, изостави всяка земна дейност и се постарае да разкъса оковите на обвързаността със земното. Правилното действие помага за пречистването на сърцето. Но не води до непосредствено опознаване на действителността. То се добива чрез различаване, но не - и ни най-малко - чрез милиони извършени действия.

Правилното различаване ни позволява да разберем истинската същност на едно въже и прогонва мъчителния страх, предизвикан от погрешното ни предположение, че то е змия.

Увереност относно действителността се постига само чрез медитация върху правилното учение, а не чрез религиозни пречиствания, даване на милостиня или стотици дихателни упражнения.

Достигането на целта зависи преди всичко от годността на търсещия. Подходящото време,

подходящото място и други подобни предпоставки са помощ по пътя към целта.

Затова нека този, който иска да достигне до познание на Атман, на действителността, да упражнява различаване. Но нека първо срещне Учител, съвършен познавач на Брахман, чиято милост е дълбока като морето.

Този, който е интелигентен и учен, с дарба за разбиране и е способен да преодолее съмнението с помощта на своя разум, той е годен за познанието на Атман.

Само този, който притежава способност за различаване и отвръща мислите си от всички земни радости, който притежава себеовладяност и сродните добродетели, който, освен това, желае освобождение, той е годен да търси Брахман.

Мъдреците са назовали четири предпоставки, необходими, за да се постигне тази цел. Когато те са дадени, отдаването на действителността ще бъде съвършено. Когато липсват, то не се удава.

Първата предпоставка е различаването между вечното и невечното - освен това отказ от наслаждение на плодовете от действията в този живот и след него. Следват шестте постулата на добродетелта, първият от които е себевладеенето. Последният е копнежът за освобождение.

Брахман е действителен, вселената е недействителна. Твърдото убеждение, че това отговаря на истината, се нарича р а з л и ч а в а н е между вечното и невечното.

О т р е ч е н и е е отказването от всички радости на окото, на ухото и на другите сетива, отказът от всички обекти на преходна радост, изоставяне на желанието както по отношение на земно тяло, така и на най-висшия вид божествено духовно тяло.

Оттеглянето на съзнанието от всички обекти чрез постоянно опознаване на техните несъвършенства и съсредоточаването му към едната цел, Брахман, означава да запазиш с е б е о в л а д я н о с т .

Отделянето на сетивните органи на възприятие, както и на дейност, от обектите и съсредоточеното им оттегляне към техния център, означава с а м о о б л а д а н и е . Истинското умствено р а в н о в е с и е се състои в това да не се позволява на съзнанието да реагира на външни дразнители.

Понасянето на всички видове нещастие без възмущение, оплакване или жалби се нарича т ъ р п е н и е .

Твърдото убеждение, основано на мъдро разбиране, че ученията на писанията и на собствения учител са истинни, се нарича от мъдреците в я р а . Тя води до познание на действителността.

Концентрирането на мисленето отново и отново върху Брахман и задържането му там, постоянно и съсредоточено, се нарича о т д а в а н е . Това обаче не означава усмиряване на разума чрез празни мисли.

К о п н е ж ъ т з а о с в о б о ж д е н и е е волята за освобождаване от оковите,

изковани от невежеството - от мисълта за „аз"[1], чак до физическото тяло - чрез познание на истинската собствена същност.

Ако този копнеж за освобождение е налице дори само в слаба и незначителна степен, той ще израсте благодарение милостта на Учителя, както и чрез упражняване на отречение и на добродетели като себеовладяност и прочее и ще даде плодове. Силни ли са отречението и копнежът за освобождение, тогава упражняването на себевладеене и на другите добродетели ще даде плодове и ще доведе до целта. Когато отречението и копнежът за освобождение са слаби, себевладеенето и другите добродетели са налице само привидно, подобно на Фата Моргана в пустинята.

От всички пътища за освобождение най-висшият е пътят на о т д а в а н е т о . То означава задълбочено търсене на действителната собствена същност.

Отдаването може да се дефинира с други думи като търсене на действителността на собствения Атман. Който търси тази действителност на Атман и притежава гореспоменатите качества, нека потърси просветлен Учител, който да му посочи пътя към освобождение от всички окови.

Търсещият би трябвало да се приближи до учителя с благоговейна отдаденост. Ако е спечелил неговата благосклонност чрез смирение, любов и готовност за служене, тогава той може да го пита за всичко, което може да се каже за Атман.

Аз горя в пламъците на световната гмеж, които никой човек не може да угаси. Лоши дела от миналото ме тласкат като буря насам-натам. Изпълнен съм със страх. В теб търся своето убежище. Спаси ме от смъртта. Не зная друг подслон.

Има чисти души, които са намерили мир и сила. Както пролетта, те носят на човечеството добро. Те са прекосили ужасното море на света и без какъвто и да е егоистичен мотив помагат на други да го прекосят.

Същността на тези велики души е да помагат на другите по собствена подбуда, така както луната дава от само себе си прохлада на земята, когато е опърлена от горещите лъчи на слънцето.

Как мога да прекося морето на този свят? Каква трябва да бъде моята цел? По кой път да поема? Не познавам никакъв път. Бъди милостив. Учителю! Кажи ми как мога да сложа край на мизерията на този земен живот. Не скривай нищо от мен.

Опарен от буйните пламъци на световната гмеж, ученикът изрича тези думи. Великата душа поглежда ученика, който търси убежище при нея. Очите на Учителя овлажняват от сълзи на жалост. В миг той освобождава ученика от неговия страх.

Този ученик, който търси неговата закрила, жадува за освобождение. Той е изпълнил съвестно задълженията си, сърцето му е спокойно и е постигнал себеовладяност. Мъдрецът-светец, изпълнен със състрадание, започва да го наставлява в Истината.

О, ти, разумний, не се страхувай. За теб не , съществува никаква опасност. Има път, по който да се прекоси морето на светския живот. Аз ще ти покажа този път, по който много

[1] „аз" низше его (б. пр.).

мъдреци са достигнали до другия бряг.

Има един определен, ефикасен метод да се свършат ужасите на този светски живот, да се прекоси светското море и да се постигне върховно блаженство.

Вяра, отдаване и непрестанно съединение с Бога в молитва, според свещените писания, са помощта, която води търсещия направо към освобождението. Този, който остава в тях, постига освобождението от онези окови на съзнанието за тялото, изковани от невежество.

Ученикът казва:

Учителю, моля те, чуй въпроса, който бих искал да ти задам. Благословен съм, когато чувам отговор от твоите устни.

Каква, наистина, е тази обвързаност? Как е започнала? Къде е коренът й? Как може да се освободи човек от нея? Какво е не-Атман? Какво е Атман? Как могат да се различават те едно от друго? Моля те, отговори ми.

Учителят казва:

Благословен си ти, наистина. Защото се приближаваш към целта. Благодарение на теб ще се пречисти цялото ти семейство, тъй като ти копнееш по Брахман и по освобождението от оковите на невежеството.

Децата могат да освободят баща си от дълговете му. Иначе никой не е в състояние да освободи друг: всеки трябва да извърши това сам за себе си.

Болките, причинени от товар, който носим, може да отнеме друг. Но страданието, предизвикано от глад и други подобни, може да облекчи само всеки сам.

Болният, който взима лекарства и следва диетични предписания, постига здраве - но не чрез усилията на други.

Ясната гледка на действителността се разкрива пред очите ни само тогава, когато те се отворят за духовно прозрение, но не и чрез очите на друг ясновидец. С нашите собствени очи виждаме как изглежда луната. Как бихме могли да узнаем това чрез очите на друг?

Веригите, които ни обвързват поради нашето невежество, поради плътски желания и плодовете на нашата карма, не може да свали никои друг, освен ние самите, дори и той да се мъчи безкрайно дълго.

Дълг на краля е да се нрави на народа си. Но не всеки, който е угоден на народа, е годен за крал. Защото на народа еднакво му харесва и извитата форма на една лютна, и умението, с което се свири на нея. Образование, изящна реч, богат речник и умелост в тълкуването на писанията могат да радват учения. Но те не носят освобождение.

Изучаването на писанията е безполезно, докато не бъде узнат Брахман. Познанието на Брахман обаче прави ненужно четенето на писанията.

Мрежата от думи прилича на гъста гора, в която мислите скитат насам-натам. Затова всеки,

който знае това, трябва да се стреми с всички сили да узнае Брахман.

Човекът, който е ухапан от змията на невежеството, може да бъде излекуван само от познанието за Брахман. Ведите и другите писания, магически средства или билки са безполезни.

Скрито съкровище не се изважда, само като се каже: „Излез!" Трябва да се следват правилните указания, трябва да се копае, да се махнат камъните и пръстта и то да се присвои. По подобен начин чистата истина за Атман, скрита под майя и нейните въздействия, може да се постигне само чрез медитация, съзерцание и други духовни упражнения, които предписва този, който знае за Брахман. Никога не са достатъчни голи обяснения. Затова мъдрият трябва да вложи лично всички сили, за да постигне освобождението от оковите на света, така както сам трябва да приеме лекарството против физически болести.

Въпросът, който ти постави днес, е много добър. Той се отнася до ученията на писанията. Тяхното значение е скрито дълбоко. Всички, които търсят освобождение, трябва да поставят тези въпроси.

Слушай внимателно, благоразумни, моя отговор! Със сигурност ще намериш освобождение от обвързаностите на света, когато слушаш с внимание.

Първото стъпало към освобождението се обозначава като съвършено откъсване от всички невечни неща. След това идва упражняването на душевно спокойствие, самообладание и търпение. Следва пълното прекратяване на всички действия, които са плод на лични егоистични желания.

След това ученикът трябва да разбере истината за Атман, да размишлява за това и без прекъсване да медитира върху нея непрестанно дълго време. Така мъдрият постига върховното състояние, в което съзнанието за субект и обект се разпада и остава да съществува само безкрайното съзнание за единството, а той изпитва блаженството нирвана още през своя земен живот.

Сега искам да ти обясня разграничението между Атман и не-Атман, което трябва да научиш. Слушай внимателно. След това приеми в душата си тази истина.

Това, което пророците наричат грубо тяло, се състои от следните субстанции: от костен мозък, кости, тлъстина, плът, кръв, кожа и епидермис; от крака, бедра, гърди, ръце, ходила, от гръб, глава и други части. Това тяло се смята за корена на измамната представа за „аз" и „мое".

Финитe елементи са етер, въздух, огън, вода и земя. Части от тези елементи, свързани помежду си, образуват тялото от груба материя.

Звук, допир, зрение, вкус и мирис, тези пет есенции на елементите са това, което изпитваме. Те съществуват, за да е възможно всеки човек да има опит за тях (елементите).

Заслепените същества, които са обвързани от здравите, трудни за прерязване вериги на силните желания към предметите на техния опит, подлежат на раждане и смърт. Те странстват нагоре и надолу, тласкани от неизбежния закон на собствената им карма.

Предметите, които възприемат петте сетива, имат въздействие, по-гибелно от отровата на

кобра. Отровата убива, само когато проникне в тялото. Но тези предмети ни унищожават дори само със своя

Само този, който се е изплъзнал от пагубния капан - желанието за сетивни радости - той е зрял за освобождението, и никой друг, дори да владее шестте философски системи.

Тези, които привидно търсят освобождение, но не притежават истинския дух на отречението, се опитват въпреки всичко да прекосят морето на този свят. Но акулата на алчността ги улавя за врата и ги завлича насилствено в бездната, така че те се давят насред пътя.

Онзи, който е убил акулата на плътската наслада с меча на истинското безстрастие, прекосява морето на този свят без затруднение.

Знай, че уплетеният в заблуда, който тръгва по съдбоносния път на жадните си сетива, се приближава с всяка крачка към своята гибел. Знай също, че най-висшия плод на мъдростта на Брахман бере онзи, който следва пътя, посочен му от учителя, неговият истински и най-добър приятел, и от собственото му по-дълбоко прозрение.

Ако ти наистина се стремиш към освобождение, тогава дръж на най-голямо разстояние предметите на сетивните радости, като че ли те са отрова и се храни от радостите на такива добродетели като доволство, състрадание, прошка, почтеност, вътрешен покой и самообладание.

Човек трябва непрестанно да се стреми към освобождение от оковите на невежеството, което е без начало. Оня, който пренебрегне този дълг и задоволява прекомерно телесните желания, извършва самоубийство. Защото за човешкия дух тялото е само инструмент за придобиване на опит.

Обвързаността към тяло, предмети или хора е гибелна за този, който се стреми към освобождение. Този който напълно е преодолял обвързаностите, е готов за състоянието на освобождение.

Разруши тази убийствена обвързаност с тяло, жена, деца и други. Пророците, които са я преодолели, влизат в областта на Вишну, всепроникващия.

Това тяло, което се състои от кожа, плът, кръв, артерии, вени, от тлъстина, костен мозък и кости, е пълно с тленна материя и мръсотия. То заслужава нашето презрение.

Това тяло се състои от грубите елементи на материята, които са образувани от петократното свързване на финитe елементи. То се ражда поради кармата от предишния живот и за Атман то е инструментът на опита. Когато се възприема вселената на предметите, това се нарича будно съзнание.

В това будно съзнание човек работи главно с тялото. В това състояние той :е отъждествява със своето тяло, макар че в действителност е отделен от него. С помощта на външните си сетива той :е радва на предметите от груба материя като цветна украса, благоухание, жени и други предмети на сетивна радост.

Знай, че това тяло, чрез което човек узнава целия външен свят, прилича на дома на глава на семейство. Характерните свойства на това тяло от груба материя са раждане, упадък и смърт.

То има различни форми, като дебелина или стройност, различни степени на развитие, като детство и младост. Над него властват кастови правила и законите на четирите степени в живота, изложено е на различни болести и към него има различни видове отношение, като уважение, оскърбление и почит.

Негови органи на възприятие са ушите, кожата, очите, носа и езика, чрез които се възприемат обектите. Негови органи за действие са гласът, ръцете, краката, отделителните и продуктивни органи. С тях ние извършваме действията си.

Вътрешният орган се състои от мисловния орган, интелекта, „аз"-а и усещанията. Те се различават според различните си функции, функцията на мисловния орган е да наблюдава различните аспекти на един предмет. Дейност на интелекта е да определя действителната същност на един предмет.

„Аз"-ът е самосъзнанието, което възниква, когато мисловният орган се отъждествява с тялото. Тенденцията в емоционалния живот е влечението към приятното.

Жизнената сила се подразделя според петте й различни функции. „Дишането" е онази функция на жизнената сила, която се използва при вдишването. „Изтегленият надолу дъх" се използва при отделянето. „Разпределящият дъх" владее процеса на храносмилането и асимилацията. „Дифузният дъх" се използва при храченето. Както златото се нарича различно при различните фази на преработва, както водата приема формата на вълни, пяна и други, така също и едната жизнена сила приема различни имена в съответствие с петте си различни функции.

Осем групи образуват тялото от фина материя; те са: пет органа на възприятие, пет органа на действие, пет функции на жизнената сила, пет елемента от фина материя, мисловният орган, заедно с невежеството, желанията и кармата. Тялото от фина материя се състои от субтилните елементи, които още не са влезли в петорните им съединения. То е седалището на нашите желания, полето, на което се берат плодовете на кармата. Човешкото невежество от незапомнени времена идентифицира това тяло от фина материя с Атман.

Състоянието на сън принадлежи предимно на тялото от фина материя. На сън то създава своя собствена материя и свети със своя собствена светлина. Мисловният орган е складът на многото впечатления, които оставят след себе си нашите желания в будно състояние. На сън мисловният орган се отъждествява с мисълта за „аз", а тези впечатления се пренасят върху нея. Атман обаче остава, както винаги, отвъд всичко, в своето собствено самосветещо съзнание. На сън мисловният орган е неговото единствено покривало. Атман наблюдава всичко, но върху него ни най-малко не слага петно опитът по време на сън. Той завинаги е свободен и недокоснат. Никаква карма, създадена от покриващите го обвивки, не може ни най-малко някога да го замърси.

Тялото от фина материя прилича на остър инструмент в ръката на дърводелец. То е инструментът на цялата дейност на Атман, който е безкрайна мъдрост. Самият Атман обаче е свободен от всяко опетняване.

Слепота, слабо зрение или остро зрение са състояния на окото; те се причиняват от неговите качества или слабости. По подобен начин глухотата и немотата са състояния на ухото и на езика - но не и на Атман, знаещият. Вдишването и издишването, прозяването, киханото, изхвърлянето на слюнка, напускането на тялото при смъртта, трябва да бъдат, според мнението на знаещите, различни функции на жизнената сила, също като глада и жаждата.

Мисловният орган се отъждествява също така и с органите на възприятие и действие, както и с физическото тяло. Така възниква чувството за индивидуалност, което тласка човека към живот и действие. Неговото съзнание е отражение на безкрайното съзнание на Атман.

Това, което мисли, че действа или има опит, се нарича „аз", индивидуалният „аз". Тъй като този „аз" се отъждествява с гуните, той претърпява трите състояния на съзнанието - състоянието на бодърстване, на сън и на сън без сънища.

Ако предметите на опита са приятни, „аз"-ът е щастлив. Когато те са неприятни, той е нещастен. Радостта и болката принадлежат на индивидуалността - не на Атман, който остава завинаги в блаженство.

Един предмет на опита е достоен за любов не сам по себе си, а защото служи на Атман.

Самият Атман обаче е по-достоен за любов от всичко, той е изпълнен завинаги с блаженство. За него никога не може да има страдание. Радостта на Атман се усеща в съня без сънища, в който няма никакъв предмет на опита. Това ни го доказва собственият ни опит. Писанията, традицията и логическото мислене го потвърждават.

Майя, в нейния аспект на възможност, е божествената сила на Бога. Тя няма начало, състои се от трите гуни, от фина материя е и е отвъд всяко възприятие. Мъдрецът заключава за нейното съществуване от въздействията я. Тя ражда цялата вселена.

Тя не е нито битие, нито небитие, нито смесица от двете. Тя няма части, нито е без части, нито пък е смесица от двете. Тя не е нито неделимо цяло, нито се състои от части, нито е смесица от двете. Тя е твърде необикновена, нейната същност не може да се обясни.

Както осъзнаването на въжето като въже, разрушава илюзията, че то е змия, така се разрушава и майя чрез непосредственото узнаване на чистия, свободен Брахман, единствен и неповторим. Майя се състои от гуните - силите, които са познати като раджас, тамас и сатва. Те имат различни признаци.

Раджас има силата на проекцията. Нейната природа е дейност. Чрез силата й светът на явленията, който е обвит в майя, започва да се разгръща. Възникват обвързаност, желания и подобни чувства, както и скръб и сродни с нея настроения.

Страст, гняв, алчност, високомерие, ревност, егоизъм, завист и други такива пороци са отрицателните признаци на раджас. Когато човек бъде надвит от тях, той се обвързва с мирски дела. Следователно раджас е причината за обвързаността.

Тамас има силата да прикрива истинската същност на един предмет и да го накара да изглежда другояче, а не такъв, какъвто е. Тя е причината за никога несвършващата зависимост на човека от колелото на раждане и смърт. Тя прави възможно също и действието на силата на раджас.

Един човек може да бъде интелигентен, умен и учен. Той може да притежава способността за строг самоанализ. Но когато бъде надвит от тамас, той не може да разбере истинската същност на Атман, дори и когато ясно му се обяснява по най-различен начин. Той смята за действителност явлението, резултата от своето невежество и така се оплита в заблуждения. Тази помрачаваща сила на гибелната тамас е извънредно голяма.

Характерните признаци на тамас са неспособността да се разпознае действителния обект; нещо да се вижда като нещо различно, отколкото е в действителност; непостоянството на мислите; и грешката да се смятат за действителност измамни образи. Докато човек е обвързан с тамас, той не може да се освободи от тези качества. Също и раджас ще го обезпокоява непрекъснато.

Тамас има и други характерни признаци: невежество, леност, безчувственост, заспалост, заблуждение и глупост. Под нейно влияние човек не може да разбере нищо. Такъв човек живее като сомнамбул или като несъзнателен дървен пън.

Сатва е чистота. Дори и когато се смеси с раджас и тамас, както водата с вода, тя осветява пътя към освобождението. Сатва разкрива Атман, както слънцето осветява света на предметите.

Смесени с другите гуни, характерните признаци на сатва са: смирение, чистота, доволство и сериозност, стремеж да се изучават писанията, отдаване на Бога, невинност, истинност, въздържание, липса на алчност, вяра, самопожертвователност, стремеж към освобождение, антипатия към нещата от този свят и други добродетели, които водят към Бога.

В своето чисто състояние сатва има следните признаци: вътрешно спокойствие, непосредствено възприятие на Атман, съвършен мир, доволство, радост и постоянно отдаване на Атман. Чрез тези качества човекът, търсещ Бога, вкусва вечно блаженство.

Майя се описва като съединение на трите гуни. Тя е причинното тяло на Атман. Сънят без сънища принадлежи преди всичко към областта на причинното тяло. В това състояние действията на мисловния орган и на сетивните органи са прекратени.

В съня без сънища изобщо няма познание. Мисловният орган продължава да съществува в своята форма от фина материя като семе. Доказателство за това е познатото на всеки преживяване как при събуждане човек още си спомня: „Не знаех нищо".

И така, съществуват тяло, сетивни органи, жизнена сила, мисловен орган, его /"аз'7 и техните функции. Съществуват предмети на радост и наслада и на всички други преживявания, елементи на груба и фина материя - накратко казано, цялата предметна вселена и майя, нейната причина. Но всичко това не е Атман. Знай, че майя и всичките й въздействия - от космичния интелект до тялото от груба материя - са различни от Атман. Всичко това е недействително, както миража в пустинята.

Но сега аз искам да ти разкрия същността на Атман. Когато я разбереш ще се освободиш от оковите на невежеството и ще достигнеш освобождение.

Има една действителност, създадена от самата себе си, която е основата на нашето самосъзнание. Тази действителност е зрител на трите състояния на съзнанието ни и е различна от петте телесни обвивки.

Тази действителност е знаещият във всички състояния на съзнанието - състоянието на бодърстване, на сънуване и на съня без сънища. Тя съзнава присъствието или отсъствието на мисловния орган, както и неговите функции. Тя е Атман.

Тази действителност съзира всичко в своята собствена светлина. Нея самата никой не може да я види. Тя дава съзнание на мисловния орган и на разсъдъка, но нея никой не я

просветлява.

Тази действителност прониква вселената, но нея нищо не я прониква. Тя самата свети. Вселената засиява в отражението на нейната светлина.

Нейното присъствие предизвиква дейността на тялото, на сетивата, на мисловния орган и на интелекта, като че ли те се подчиняват на нейната заповед. Нейната същност е вечно съзнание. Тя познава всичко - от мисълта до самото тяло. Тя познава радост и мъка и всички предмети на сетивно възприятие. Тя знае обективно всичко, така както човек знае за конкретното съществуване на една стомна.

Това е Атман, Върховното същество, Прастарият. Неговото изживяване на безкрайна радост не свършва никога. Той е винаги един и същ. Той е самото съзнание. Под негова заповед работят органите и жизнените енергии.

Тук, в това тяло, в пречистения мисловен орган, в тайната стаичка на разума, в безкрайната вселена вътре в сърцето, Атман засиява в своя очарователен блясък, както слънцето по обяд. Неговата светлина разкрива вселената.

Той е знаещият във всички вълнения на мисълта и всички дела на отделния човек. Той е зрителят на всички дейности на тялото, на сетивните органи и на жизнената енергия. Той изглежда е тъждествен с всички тях, както огънят изглежда е тъждествен с нажежено желязно топче. И все пак той нито е активен, нито е подложен и на най-малка промяна.

Атман е без раждане и смърт. Той не расте и не изчезва. Той е неизменяем, вечен. Той не умира, когато тялото се разложи. Изчезва ли въздухът,когато се счупи стомната, която го е съдържала?

Атман е различен от майя - първата причина, и от нейното въздействие - вселената. Същността на Атман е чисто съзнание. Атман разкрива цялата вселена от съзнание и материя. Той самият не може да се определи. Той запазва цялото усещане за нашата идентичност през различните фази на съзнание - в будност, сънуване и спане. Той се изявява като зрител на нашето мислене.

Атман може да се изпита непосредствено в самия теб, когато мисловният орган се владее, а интелектът е чист и в покой. Познай Атман като действителния Аз[2]. Тогава ти ще прекосиш безбрежното море на обвързаността със земното, чийто вълни са раждане и смърт. Живей винаги в знанието за тъждествеността с Брахман и бъди благословен.

Човекът живее в окови, понеже поради невежество, смята за свой действителен Аз това, което е не-Атман. Оттук следва страданието от раждане и смърт. В своето невежество човекът отъждествява Атман със своето тяло и смята преходното за действително. Така той храни тялото си, украсява го и го предпазва с голямо старание. Той се оплита от предметите на сетивни възприятия, както гъсеницата - от нишките на какавидата. Измамен от своето невежество, човек смесва едното с другото. Липсата на способност за различаване го кара да смята змията за въже. Посегне ли с тази вяра към нея - то той е в голяма опасност. Да се смята недействителното за действително - това създава състояние на обвързаност. Затова внимавай, мой приятелю.

Когато чистите лъчи на Атман са скрити по този начин, измаменият се отъждествява със

[2] Аз - душата, трансцеденталният субект (б. пр.).

своето тяло, което е не-Атман. Тогава раджас, която има силата да проектира измамни форми, му причинява сериозни вреди. Тя го оковава във веригите на похотта, на гнева и на други страсти.

Мисленето му се изопачава. Неговото съзнание за Атман се поглъща от акулата на съвършеното невежество. Като отстъпва пред силата на раджас, той се отъждествява с многото импулси и промени на мисленето. Затова е тласкан насам-натам, веднъж изплуващ, а друг път отново потъващ в безграничното море на раждане и смърт, чиито води са размътени от отровата на сетивното преживяване. Това е, наистина, печална участ.

Слънчевите лъчи привличат влагата и тя образува стената от облаци, която скрива слънцето. Така изглежда, като че ли има само облаци. Също така „аз"-ът, който е породен от Атман, скрива истинската природа на Атман, така че изглежда, като че ли има само „аз". През бурен ден слънцето се поглъща напълно от плътните облаци. Тези облаци пък се подхващат от остри, мразовити пориви на вятъра. Така ужасната сила на раджас напада заблудения човек с всякакви видове страдания, когато Атман е скрит в тъмните облаци на тамас.

Обвързаността на човека се причинява от силата на тамас и раджас. Измамен от тях, той погрешно смята тялото за Атман и попада на пътя, който води към смърт и прераждане.

Животът на човека в този относителен свят може да се сравни с дърво. Тамас е семето. Отъждествяването на Атман с тялото му дава растеж. Желанията са листата му. Дейността е неговият сок, тялото е стъблото му. Жизнените сили са неговите големи клони, сетивните органи са малките му клони. Сетивните възприятия са цветовете му, плодовете му са страданията, предизвикани от някои негови действия. Човекът е птицата, която изяжда плодовете на дървото на живота.

Обвързаността на Атман с не-Атман произлиза от невежеството и няма външна причина. Тя е без начало и ще съществува докато човек намери просветление. Докато остава в положението на такава обвързаност, той ще бъде подложен на дълга верига от мизерия, раждане, смърт, болест, немощ и Други.

Тази обвързаност не се разчупва с оръжия, вятър, огън или с милиони действия. Само острият меч на познанието може да пререже тази обвързаност. Той се изковава от различаването и се наточва с чистотата на сърцето и с божествената милост.

Човек трябва да изпълнява честно и с пълно себеотдаване задълженията си в своя живот така, както учат писанията. Това очиства сърцето му.

Човек, чието сърце е чисто, узнава Атман. С това той унищожава до корен увивните растения, които го привързват към света.

Под петте обвивки, които тъче неговата собствена майя и които започват с физическото тяло, Атман остава скрит, както водата в малко езеро, покрито гъсто с водорасли. Когато те се отстранят, водата се вижда ясно. Тя утолява жаждата на човека, охлажда го и го ощастливява. Когато се отстранят всичките пет обвивки, чистият Атман се разкрива като Бог, който живее вътре, като несвършващо, несмесено блаженство, като най-висше, осветяващо самото себе си битие.

Мъдрият, който търси освобождение от оковите, трябва да прави разлика между Атман и не-Атман. По този начин той може да узнае Атман като безкрайно битие, безкрайна мъдрост и

безкрайна любов. Така той намига блаженство.

Атман живее вътре. Той не е обвързан и е отвъд всяка дейност. Човек трябва да отдели този Атман от всеки предмет на познание, така както стрък трева се освобождава от своето листно влагалище. След това той трябва да накара да се погълнат в Атман всички явления, които образуват света от имена и форми.-

Душата, която може да остане така сама в Атман, е наистина свободна.

Това тяло е „физическата обвивка". Храна е направила възможно неговото раждане, от храна то се поддържа. Без храна трябва да умре. То се състои от епидермис, кожа, плът, кръв, кости и вода. Така то не може да бъде Атман, винаги чистият, който се състои от самия себе си. Него го е нямало преди раждането и няма да го има след смъртта. То съществува само за кратко време в периода между двете. Неговата природа е преходна и е подложена на промяна. То е съставено, а не се състои от един елемент. Неговата живост е само отражение. То е обект на сетивно възприятие, като глинено гърне. Как тогава може то да бъде Атман, който сам е познаващият всяко познание?

Тялото се състои от ръце, крака и други части. То не е Атман. Защото човек може да продължава да живее, дори и когато някои от тези части са му ампутирани. Той може да работи с помощта на останалите органи. Нещо друго господства над тялото. То самото не може да бъде Атман, господстващият.

Атман наблюдава тялото с неговите различни характерни признаци и степени на растеж. Че същността на този Атман, присъщата му действителност, е нещо различно от тази на тялото, е очевидно.

Тялото е връзоп от кости, свързани от плътта. То е пълно с мръсотия и нечистота. Тялото никога не може да бъде същото като състоящия се от самия себе си Атман, знаещият. Същността на Атман е напълно различна от тази на тялото.

Невежият се отъждествява с тялото, което се състои от кожа, плът, мазнина, кости и мръсотия. Човекът с различаване обаче знае, че Атман, неговата истинска същност, едната върховна действителност, е различен от тялото. Глупакът мисли: „Аз съм тялото". Умният мисли: „Аз съм индивидуална душа, свързана с тялото". Само мъдрецът има величието на познанието и различаването, което осъзнава Атман като действителност в мисълта: „Аз съм Брахман".

Ти, глупако, престани да се отъждествяваш с този връзоп от кожа, плът, мазнина, кости и мръсотия. Отъждестви се с Брахман, Абсолюта, Атман в цялото битие. Така можеш да постигнеш върховен мир.

Умният може да е учен във веданта и в етичните предписания. Но не съществува ни най-малка надежда за неговото освобождение, докато той не престане погрешно да се отъждествява с тялото и със сетивните органи. Това отъждествяване се основава на заблуждение.

Ти никога не се отъждествяваш със сянката, която хвърля тялото ти, нито с огледалния му образ, също не и с тялото, което съзираш на сън или във въображението си. Затова не трябва да се отъждествяваш и с това живо тяло. Невежите отъждествяват тялото с Атман. Това невежество е основната причина за раждане, смърт и прераждане. Затова ти трябва сериозно

да се стремиш да го разрушиш. Когато сърцето ти е освободено от такова невежество, прераждането става невъзможно. Ти ще достигнеш безсмъртие.

Обвивката на Атман, която се нарича „жизнената обвивка", се състои от жизнената сила и от петте органа на действие. Тялото, „физическата обвивка", оживява и става активно, когато го обвие жизнената сила. Тогава то започва да действа.

Тази жизнена обвивка не е Атман - защото тя се състои само от жизнени енергии. Също както въздуха тя влиза в тялото и отново го напуска. Тя не знае какво е добро или лошо за самата нея и за други. Тя винаги зависи от Атман.

Мисловният орган заедно с органите на възприятие образува „умствената обвивка". Тя предизвиква чувството за „аз" и „мое", а също и различаването на предметите. Тя е надарена със силата и способността да различава предмети като им дава различни имена. Тя се проявява като обвивка на жизнената обвивка.

Умствената обвивка може да се сравни с жертвения огън. Тя се храни от горивото на многото желания. Петте органа на възприятие са жреците. Като непрестанен поток от жертвоприношения в този огън се хвърлят предмети на желанието. Така възниква вселената от явления.

Невежество съществува само в мисловния орган и причинява обвързаността към раждане и смърт. Когато човек, просветлен от познанието за Атман, надхвърли възможностите на мисловния орган, тогава вселената от явления изчезва от погледа му. Живее ли човек в областта на невежеството, тогава светът на явленията съществува за него.

На сън обективният свят изчезва от съзнанието, но мисловният орган създава със собствени сили цяла субект-обектна вселена. Будното състояние е само един удължен сън. Вселената от явления съществува само в мисловния орган.

В съня без сънища, в който мисловният орган не работи, не съществува нищо. Това е всеобщият ни опит. Не действителността, а измамното творение на мисловния орган, дава на човек представата, че той, като че ли, се намира в оковите на раждане и смърт.

Вятърът събира облаците и отново ги разделя. Мисловният орган създава окови и отново ги премахва.

Мисловният орган обвързва с тялото и с нещата от света. Той привързва човека, както въжето привързва животното. Но мисловният орган създава у човека също и крайната антипатия спрямо обектите на сетивното възприятие, като че ли те са отрова. Така той го освобождава от обвързаността му.

Затова мисловният орган е както причината за обвързването на човека, така също и причината за неговото освобождение. Когато е помрачен от раджас, той причинява обвързване. Но когато е освободен от раджас и тамас и е пречистен, той донася освобождение.

Когато се упражняват изключително различаване и необвързаност, тогава мисловният орган се пречиства и се стреми към освобождение. Затова мъдрият, който търси освобождение, трябва да развие в себе си тези две качества.

Като тигри бродят нечистите мисли из гъсталака на сетивните възприятия. Мъдрият, който търси освобождение, трябва да го избягва.

Всички неща, които възприема узнаващият - както в будно състояние, така и на сън - са създадени от собствения му мисловен орган. Той създава непрестанно разликата между телата на хората, цвета на тяхната кожа, расата и социалните им дадености. Той предизвиква смяната на гуните и създава желания, действия и плодовете от действията.

Човекът е чисто съзнание, без обвързаност. Само неговият мисловен орган го мами. Той го обвързва с оковите на тялото, на сетивните органи и на жизнения дъх. Той му внушава мисли за „аз" и „мое". Той го кара безкрайно да Скита насам-нататък под влиянието на действията, които е причинил.

Грешката да се отъждествява Атман с не-Атман е причината за раждане, смърт и прераждане на човека. Това погрешно отъждествяване се създава от мисловния орган. Той причинява бедата от раждане, смърт и прераждане на онези хора, които нямат способност за различаване и са опетнени от раджас и тамас.

Затова мъдреците, които познават действителността, са заявили, че мисловният орган е пълен с невежество. Поради това невежество всички създания на вселената биват тласкани безпомощни насам-нататък, както облаците са гонени от вятъра.

Затова търсещият освобождение трябва да се потруди старателно, за да пречисти мисленето. Когато мислите са съвсем чисти, освобождението може да се улови толкова лесно, както плода, който човек държи в дланта си. Стреми се сериозно към освобождение и желанието ти по отношение на обектите на сетивни възприятия ще се изкорени. Във всички действия запазвай хладнокръвие; доверявай се на действителността. Упражнявай се постоянно в умствена дисциплина. Слушай словото на Брахман, размишлявай върху него, медитирай върху него. Така мисловният орган ще се освободи от злото на раджас.

Следователно „умствената обвивка" не може да бъде Атман. Тя има начало и край и е подложена на промени. Тя е обиталището на болки, тя е предмет на познание. Гледащият не може да бъде гледаното.

Способността за различаване и интелигентността, която е в основата ѝ, заедно с органите на възприятие се нарича „интелектуална обвивка". Нейното характерно качество е способността да причинява. Тя е причината за раждането, смъртта и прераждането на човека.

Способността за съждение, която се намира в интелектуалната обвивка, е отражение на Атман, чистото съзнание. Интелектуалната обвивка е последица от майя. Тя има способността за познание и действие. Тя винаги се отъждествява напълно с тялото.

Тя е без начало. Нейният характерен признак е чувството за „аз". Тя е основата на човешката индивидуалност. Тя е причинителката на всички действия и начинания. Под натиска на предизвикани в миналите животи склонности и впечатления тя извършва добродетелни или грешни действия и преживява техните резултати.

Тя събира опит през многото си раждания в по-високи или по-ниски стъпала на съществуване. Състоянията на бодърстване и сън принадлежат към тази „интелектуална обвивка". Тя изпитва радост и тъга.

Чрез мисълта за „аз" и „мое" тази интелектуална обвивка се отъждествява непрестанно с тялото, с физическите състояния и задълженията, които принадлежат на тези различни състояния и условия на живот. Тази интелектуална обвивка свети с ярка светлина, защото е близо до блестящия Атман. Тя е дреха на Атман, но човек се отъждествява с тази дреха и преброжда в тая измама цикъла на раждането, смъртта и прераждането.

Атман, чистото съзнание, е светлината, която сияе в съкровищницата на сърцето, центърът на всичката жизнена сила. Той е неизменяем, но става „действащ" и „изпитващ", когато погрешно се смесва с интелектуалната обвивка.

Поради това погрешно отъждествяване Атман приема ограничението на интелектуалната обвивка, която е напълно различна от него. Така човек се смята за отделен от Атман, макар че той самият е Атман. Така той се смята за отделен от Брахман, който е един и същи Атман във всички създания. Също така и един невежа може да смята, че глиненото гърне е нещо различно от глината, от която то е направено.

По своята същност Атман е вечно непроменен и съвършен. Но той приема качествата и същността на своите обвивки, защото погрешно се идентифицира с тях. Огънят е без сила, но той приема вида на нажеженото до червено желязо.

Атман е зрителят отвъд всички качества и всяко действие. Той може да се изпита непосредствено като чисто съзнание и безкрайно блаженство. Неговото явяване като индивидуална душа се причинява от лъжливата ни представа и няма реалност. По своята собствена същност това явяване е нереално. Когато заблудата ни бъде премахната, то престава да съществува.

Явяването на Атман като индивидуална душа съществува само докато продължава тази заблуда, защото тя е само заблуда на нашето познание. Докато трае заблудата ни въжето изглежда като змия. Когато тя престане, съществуването на змията свършва.

Истина е, че невежеството и последиците от него съществуват от край време. Но макар че няма начало, невежеството свършва, щом се появи познанието. То се унищожава от корен, така както изчезват сънищата, когато се събудим. Когато възникне Нещо, което преди не е съществувало (просветлението), се казва, че то не е съществувало от край време. Но това несъществуване, което няма начало, свършва в момента, в който възникне това Нещо. Затова е очевидно, че невежеството, макар да няма начало, не е вечно.

Както виждаме, едно състояние на несъществуване, което е било налице по-рано, може да свърши, дори и когато е без начало. Същото важи и за явяването на един индивидуален „аз". Това явяване се основава на погрешно отъждествяване на Атман с интелекта и другите обвивки. По своята същност Атман е напълно различен и отделен от тях. Отъждествяването на Атман с интелекта и т.н. се причинява от невежество.

Това погрешно отъждествяване може да се премахне само посредством съвършено познание, а според явените ни писания съвършено познание е да се преживее единението на Атман с Брахман.

Това познание се постига чрез различаване между Атман и не-Атман. Затова човек трябва да се упражнява винаги да различава между Атман и индивидуалния „аз". Както стават прозрачни мръсните води, когато се отмие тинята, така, когато се отстранят нечистотиите, засиява чистият блясък на Атман.

Когато изчезне тъмнината на нереалността, тогава се появява ясно вечният Атман. Затова човек трябва да се стреми да освободи вечния Атман от нереалностите на егоизма и заблуждението.

Интелектуалната обвивка, за която говорихме, не може да бъде Атман, поради следните причини: тя подлежи на изменения; интелигентността не е нейна вродена същност; тя е ограничена, обект е на опит и е преходна. Затова невечното не може да бъде вечния Атман.

Обвивката на блаженството", която се отнася до мислите за „аз" у човека, е онази обвивка на Атман, върху която пада отблясък от самия блажен Атман. И все пак тази обвивка е творение на нашето невежество. Нейната същност се състои от различните степени на щастие, които придружават постигането на желан обект. Блаженството на тази обвивка се изживява непосредствено от праведниците, когато събират плодовете на своите добри постъпки. Тя е израз на радост, която всички живи същества могат да изпитат без усилие.

Обвивката на блаженството се разкрива напълно в състояние на дълбок сън и се изживява отчасти в състояния на будност и на сън със сънища, когато се радваме на желан обект. Тази обвивка на блаженството обаче не може да бъде Атман поради следните причини: тя има ограничения и се предизвиква от майя; радостта, която тя носи, е резултатът от добри дела; тя е от същия вид като другите обвивки, които произхождат от майя.

Когато размишляваме и медитираме върху истината на писанията, като преминем отвъд петте обвивки на невежеството, ние узнаваме върховната действителност - Атман, зрителят, безкрайното съзнание.

Атман свети от самия себе си и е различен от петте обвивки. Той е зрител на трите състояния на съзнанието. Той е действителност без промяна, чист и с вечно блаженство. Този, който упражнява различаване, може да го узнае като Атман вътре в себе си.

Ученикът:

Ако отхвърлим тези пет обвивки като нереални, тогава по мое мнение, изглежда, че не остава нищо друго, освен празнота. Как може тогава да има действителност, която мъдрецът да узнава като едно с Атман? Научи ме на това, Учителю!

Учителят:

Добър въпрос, разсъдливи! Възражението ти е умно. Въпреки това трябва да има едно съществуване, една действителност, която възприема мисълта за „аз" и неговите обвивки и възприема също и празнотата, която означава тяхното отсъствие. Тази действителност не може да се възприеме сама за себе си. Изостри способността си за различаване, за да разбереш този Атман, който е знаещият.

Узнаващият съзнава себе си. Без узнаващ не може да има самосъзнание.

Атман е свой собствен зрител, защото съзнава себе си. Атман не е нищо друго, освен Брахман.

Атман е чисто съзнание и съвсем очевидно е в основата на състоянията на бодърстване, сънуване и сън без сънища. Той се изпитва вътрешно като непрекъснато самосъзнание, като съзнанието „Аз съм аз". Той е неизменният зрител, който изпитва „аз"-а, интелекта и всичко друго з различните си форми и преобразувания. Той се изпитва в собственото ни сърце като Абсолютно битие, Абсолютно познание и Абсолютно блаженство. Узнай този Атман в съкровищницата на своето сърце.

Глупакът вижда отражението на слънцето във водата в една чаша и го смята за действителното слънце. Обзет от заблуда, невежият човек смята погрешно отражението на чистото съзнание върху обвивките му за действителния Аз.

Ако искаш да съзерцаваш слънцето, трябва да отвърнеш очи от чашата, водата и отражението на слънцето във водата. Мъдреците знаят, че тези три неща се разкриват само от отражението на светещото от самото себе си слънце. Те не са самото слънце.

Тялото, интелектуалната обвивка и отражението на съзнанието върху нея не са Атман. Атман е зрителят, безкрайното съзнание. Той разкрива всички неща, но е различен от всички неща, били те от груба или от фина материя. Той е вечната действителност, вездесъщ, всепроникващ, най-финото от всичко фино. Той няма нито вътрешност, нито външност. Той е действителният Аз, скрит в съкровищницата на сърцето. Узнай напълно истината за Атман. Освободи се от злото и от нечистотата. Тогава ти ще преодолееш смъртта.

Познай Атман, остави всички грижи зад себе си, тогава ще достигнеш до извора на радостта. В светлината на това познание ти няма от какво повече да се страхуваш. Ако искаш да постигнеш освобождение, няма друг път, за да разбиеш веригите на прераждането.

Какво може да премахне обвързаностите и нищетата в този свят? Познанието, че Атман е Брахман. С това ти ще узнаеш Него, единственото и неповторимото, това което е вечно блаженство. Узнай Брахман и вече не трябва да се връщаш в света, в това обиталище на грижи. Узнай без ограничение, че Атман е Брахман.

Тогава ти ще си спечелил завинаги Брахман. Той е Истината. Той е битие и познание. Той е абсолютен. Той е чист и се състои от самия себе си. Той е вечна, никога несвършваща радост. Той не е нищо друго, освен Атман.

Атман е едно с Брахман: това е върховната Истина. Само Брахман е действителен. Няма нищо друго, освен Брахман. Когато Той е осъзнат като Върховна действителност, не съществува нищо друго, освен Брахман.

Брахман е действителността - единственото битие, напълно независимо от човешки мисли или идеи. Само невежеството на нашето човешко разбиране вижда вселената като съставена от различни форми. Тя е Брахман.

Гърне, направено от глина, не е нищо повече, освен глина. Неговият материал е глина, формата на гърнето няма независимо съществуване. И тъй, какво е гърнето? Само едно измислено име.

Формата на гърнето не може да се възприеме без глината. И тъй, какво е гърнето? Едно явление. Действителността е самата глина.

Тази вселена е отражение на Брахман и никога не може да бъде нещо друго, освен Брахман. Извън Брахман тя не съществува. Няма нищо друго, освен Брахман. Този, който твърди, че вселената има независимо съществуване, все още е в плен на заблуждение и прилича на човек, който говори на сън.

„Вселената е Брахман", казва великият пророк на „Атхарваведа"[3]. Вселената не е нищо друго, освен Брахман. Тя покрива Брахман. Тя не притежава отделно от тази си основа битие.

Ако вселената наистина съществуваше такава, каквато я виждаме, тогава познанието за Атман не би сложило край на нашата заблуда. Тогава писанията не биха казвали истината. Тогава откровенията на великите божествени въплъщения биха били безсмислени. Никой мислещ човек не може да счита тази алтернатива за желателна или благословена.

Шри Кришна, Богът, станал човек, който познава тайната на всички истини, казва в „Гита"[4]: „Аз самият не съм в никое създание, но всички създания са в Мен. Това е Моя божествена тайна. Моето битие поддържа всички създания и ги довежда до раждането. Но няма с тях никакво телесно съприкосновение."

Ако тази вселена беше действителна, бихме я възприемали още и в дълбок сън. Но тук ние не възприемаме нищо. Следователно, тя е недействителна като сънищата ни.

Вселената не съществува отделно от Атман. Това, че изглежда на възприятието ни, като че ли тя има независимо съществуване, е заблуждение, също тъй, както нашето възприемане на синия цвят на небето. Как може едно свойство, което се поставя над друго, да съществува без това, лежащо в основата? Само заблуждението ни причинява това недоразумение относно действителността, лежаща в основата.

Безразлично е какво мисли, че възприема, заблудените човек: в действителност той вижда само Брахман и нищо друго. Той вижда седеф, а го смята за сребро. Той вижда Брахман, а го смята за вселената. Но тази вселена, която прикрива Брахман, е само едно име.

Брахман е върховното. Брахман е действителността - единствен и неповторим. Той е чисто съзнание, без всякаква окраска. Той е самият покой. Той няма нито начало, нито край. Той не е подложен на промяна. Той е вечна радост.

Брахман надхвърля появяването на многообразие, което е дело на майя. Той е вечен, завинаги отвъд страданието, неделим, неизмерим. Той е без форма, без име, еднороден, непроменлив. Той свети със своя собствена светлина. Всеки опит, който може да предложи тази вселена, е Брахман.

Просветлените пророци познават Брахман като най-висшата, безкрайна, абсолютна, неразделена действителност, като чисто съзнание. В Него те узнават, че знаещият, знанието и това, което се знае, са станали едно.

Просветлените познават Брахман като действителността, която не може нито да се остави настрани (защото Той присъства винаги в човешката душа), нито да се схване (тъй като Той е отвъд мисъл и дума). Те знаят, че Той е неизмерим, без начало, безкраен, величествен в своя

[3] Атхарваведа - веда на заклинанията

[4] Думата е за „Бхагавадгита", религиозно-философска поема, написана във формата на диалог между Кришна и Арджуна и включена като 6 кн. на „Махабхарата" - Вж. Бхагавадгита, С, 1989.

блясък. Те осъществяват истинността на „Аз съм Брахман".

Писанията отстояват абсолютната идентичност на Брахман и Атман, като постоянно повтарят: „Това си Ти". Тук имената Брахман и Атман са употребени в техния същински смисъл, при което Брахман се отнася до „Това", а Атман до „Ти".

В своето повърхностно буквално значение „Брахман" и „Атман" имат противоположни качества, така както слънцето и светулката, царят и слугата, морето и кладенеца, планината Меру и атома. Тяхната същност може да се разбере само тогава, когато се разбират в истинското им значение, а не в повърхностен смисъл.

Ако „Брахман" се свързва с Бога, господаря на майя, твореца на вселената, а „Атман" с индивидуалната душа и петте й обвивки, които възникват от майя, тогава те притежават противоположни качества. Тази привидна противоположност обаче се предизвиква от майя и нейните въздействия. Затова тя е недействителна, а е само прикритие.

Качествата, които се предизвикват от майя и нейните въздействия, нашето невежество проектира върху Бога и индивидуалната душа. След като те се отстранят напълно, не остава нито душа, нито Бог. Ако отнемат на царя царството му и на войника неговите оръжия, тогава няма нито цар, нито войник.

Писанията отхвърлят всяка мисъл за двойственост в Брахман. Човек трябва да търси просветление чрез познание на Брахман, както учат писанията. Тогава изчезват качествата, с които нашето невежество прикрива Брахман.

„Брахман не е нито вселената от груба материя, нито вселената от фина материя. Явяването на света се предизвиква от невежество чрез нашето въображение. То не е действително. То е същото, както когато човек вижда змия на мястото на въжето. Това е временен сън." Така човек трябва да упражнява различаване и да се освободи от съзнанието за обективен свят. Тогава той може да медитира върху идентичността на Брахман и Атман и така да познае Истината.

Чрез различаване той може да познае истинското вътрешно значение на понятията Брахман и Атман и да познае тяхната абсолютна идентичност. Познай действителността в двете и ще ги видиш като единство.

Когато казвам: „Този човек е същият Девадатта, когото срещнах неотдавна", аз установявам идентичността на неговата личност, като не обръщам внимание на качествата, които са били прикрити от неговата идентичност поради обстоятелствата на по-раншната ни среща. По същия начин трябва да не обръщаме внимание на качествата, прикриващи „Това" и „Ти", когато разглеждаме думите на писанието „Това си Ти". Мъдреците, които познават истинското различаване, разбират, че същността на Брахман, както и тази на Атман, е чисто съзнание, и узнават абсолютната им идентичност. Стотици свещени текстове я потвърждават.

Изостави погрешната представа, че Атман е това тяло, този мираж. Медитирай върху истината, че Атман „не е нито от груба, нито от фина материя, нито малък, нито голям", че той съществува от самия себе си, свободен е като небето и не може да бъде разбран от никаква мисъл. Очиствай сърцето си, докато достигнеш до познанието: Аз съм Брахман! Узнай своя собствен Атман, чистото безкрайно съзнание.

Както едно гърне или съд от глина, не е нищо друго, освен глина, така и същността на цялата тази вселена, родена от Брахман, е само Брахман. Защото няма нищо друго, освен Брахман, нищо отвъд „Това". „Това" е действителността, „Това" е нашият Атман.

Затова се казва: „Това си Ти", чистият, блажен, върховен Брахман, единствен и неповторим.

Ти можеш да сънуваш място, време, предмети, хора и други. Всички те обаче са недействителни. В будно състояние ти узнаваш света, но това познание произхожда от твоето невежество. То е един продължен сън и затова е недействително. Също така недействително е и това тяло, неговите органи, този жизнен дъх, тази мисъл за „аз".Затова се казва: „Това си Ти", чистият, блажен, върховен Брахман, единствен и неповторим.

Поради заблуждение ти може да приемаш едно нещо за друго. Но щом като познаваш неговата истинска същност, съществува само това и нищо друго. Когато сънят прекъсне, изчезва светът на сънищата. Струва ли ти се като се събуждаш, че си по-друг, отколкото си ти самият?

В Брахман не съществуват каста, религия, потекло. Брахман няма нито име, нито форма. Той е над заслуга и вина. Той е извън времето и пространството и отвъд предметите на сетивния опит. Това е Брахман, и „Това си Ти". Медитирай върху тази истина.

Брахман е върховното, отвъд думите. Но окото на чистото просветление може да Го съзре. Той е чисто абсолютно съзнание, вечната действителност. Това е Брахман и „Това си Ти". Медитирай върху тази истина.

Брахман е недокоснат от шестте вълни: пад, жажда, дълбока скръб, заблуждение, упадък и смърт, които вълнуват морето на обвързаността със земното. Този, който търси единение с Него, трябва да медитира върху Него в съкровищницата на сърцето си. Той е отвъд областта на сетивата. Интелектът не може да Го разбере. Той е отвъд областта на мисленето. Това е Брахман и „Това си Ти". Медитирай върху тази истина.

Брахман е основата, върху която изглежда че лежи тази многообразна вселена, творението на невежеството. Той почива върху самия себе си. Той не е нито грубата, нито фината вселена. Той е неделим, отвъд сравнение. Това е Брахман, и „Това си Ти". Медитирай върху тази истина.

Брахман е свободен от раждане, растеж. промяна, упадък, болест и смърт. Той е вечен. Той е причината за разгръщането на вселената, нейното запазване и нейното разпадане. Това е Брахман и „Това си Ти". Медитирай върху тази истина.

Брахман не познава нито различаван: нито смърт. Той е спокоен като морска шир без вълни. Той е вечно свободен и неразделен. Това е Брахман и „Това си Ти". Медитирай върху тази истина.

Въпреки своето единство, Той е причината за многообразието. Той е единствената причина, наред с която няма никаква друга причина. Той няма друга причина освен самия себе си и е независим от закона за причина и следствие. Той е сам. Това е Брахман и „Това си Ти". Медитирай върху тази истина.

Той е непроменлив, безкраен, непреходен, отвъд майя и нейната игра. Той е вечно, безсмъртно блаженство. Той е чист. Това е Брахман и „Това си Ти". Медитирай върху тази

истина.

Той е едната действителност, която изглежда на нашето невежество като многообразна вселена от имена, форми и промени. Той остава непроменен в себе си, като златото, от което се правят всякакви украшения. Това е Брахман и „Това си Ти". Медитирай върху тази истина.

Няма нищо отвъд Брахман. Той е по-голям от най-голямото. Той е най-вътрешният Аз, радостта в нас, която никога не секва. Той е Абсолютно битие, Абсолютно познание и Абсолютно блаженство. Той е без край, вечен. Това е Брахман и „Това си Ти". Медитирай върху тази истина.

Медитирай върху тази истина, като следваш думите на писанието, подпомаган от разума и от интелекта си. Така, освободен от съмнения и объркване, ти ще узнаеш истината за Брахман. Тази истина ще бъде толкова ясна, колкото вода в ръката ти.

Както царят се познава ясно сред армията му, така познай Брахман като чисто съзнание, различно от всякакво несъвършенство. Остани завинаги в Атман. Нека този свят на явления да се превърне в Брахман.

Брахман, вечното битие, възвишеното, единственият и неповторимият, който е отвъд грубите или финитe аспекти на тази вселена, живее в съкровищницата на сърцето. Човекът, който пребивава в тази съкровищница, съединен с Брахман, вече не подлежи на смърт и прераждане.

Истината за Брахман може да се разбере интелектуално. Чувството за „аз" обаче е дълбоко вкоренено и силно, тъй като съществува от край време. То създава впечатлението: „Аз съм действащият и узнаващият". Това впечатление причинява обвързаността ни със смъртта и прераждането. То може да се преодолее само чрез сериозния опит да се остане в трайно съединение с Брахман. Мъдреците описват освобождения като необвързан с всички тези впечатления, а следователно също и с желанията, които събуждат тези впечатления.

Невежество причинява Отъждествяването ни с тялото, със сетивните органи и всичко друго, което не е Атман. Мъдър е този, който преодолее това невежество чрез преданост към Атман.

Познай истинския Атман като зрител на всичките ти мисловни процеси и на мисловните трептения, които се пробуждат в тях. Пробуждай неуморно само едничката мисловна вибрация: „Аз съм Брахман". Така ще се освободиш от Отъждествяването с не-Атман.

Престани да следваш пътя на света. Престани да вървиш по пътя на плътта. Престани да вървиш по пътя на традицията. Отърси се от това погрешно отъждествяване и познай истинския Атман.

Този, който следва пътя на света, на плътта и на традицията, не ще пробуди в себе си познанието за действителността. Мъдреците наричат този троен път желязна окова, която връзва краката на човека, стремящ се да се отърве от затвора на този свят. Който свали тази окова, той постига освобождение.

Когато се потопи сандалово дърво в мръсна вода, прекрасният му аромат ще бъде задушен

от лошата миризма на нечистотията. Но щом сандаловото дърво отново се изтърка, лошата миризма изчезва и въздухът се изпълва с божествен аромат. Сладкото благоухание на Атман се задушава от лошата миризма на безброй низши инстинкти, които носим в себе си като нечистотия. Но неговият аромат ще изпълни въздуха, както сандаловото дърво, когато той се очисти чрез постоянната мисъл: „Аз съм Брахман".

Сладкото благоухание на Атман се задушава от безброй сетивни желания. Тези желания могат да се унищожат с преданост към Атман. Тогава ще се разкрие светлината на Атман.

Когато мисловният орган бъде постепенно привлечен към Атман, той лека-полека се освобождава от желанието по отношение на обектите на сетивно възприятие. Когато той се е освободил от всички желания, образът на Атман вече не е скрит.

Постоянната преданост към Атман очиства мисленето. Всички сетивни желания изчезват. Затова стреми се към разрушаване на тази заблуда.

Тамас се преодолява чрез раджас и сатва, раджас чрез сатва, а сатва се преодолява когато блесне чистият Атман. Затова остани в сатва и се постарай да унищожиш тази заблуда.

Остани в тази преданост и знай, че тялото ще живее толкова дълго, колкото е нужно. Старай се с търпение и издръжливост да унищожиш това заблуждение.

Мисли: „Аз съм Брахман, аз не съм индивидуалната душа" и отхвърли всичко, което не е Атман. Постарай се така да унищожиш заблуждението, което е възникнало в миналото поради твоето желание по отношение на нещата на сетивата.

Учи истината от писанията и размишлявай върху нея. После от собствен непосредствен опит узнай, че Атман в теб е Атман във всеки. След това се стреми да унищожиш до последната следа това заблуждение.

Мъдрецът ни най-малко не го е грижа дали печели или харчи. Затова постарай се да унищожиш това заблуждение чрез постоянна, трайна преданост към Брахман.

Медитирай върху истината „Това си Ти" и узнай идентичността на Атман и Брахман. Постарай се да унищожиш това заблуждение и остани в знанието, че Атман и Брахман са едно.

С бдителност и концентрация трябва да се стремиш да разрушиш това заблуждение, докато напълно се прекъсне Отъждествяването на Атман с това тяло.

Дори и когато си достигнал стъпало, на което вселената и нейните творения ти изглеждат само като съновидения, а вече не като действителност, ти, о, благоразумни, трябва, въпреки това, да продължаваш да се стремиш непрестанно, за да унищожиш това заблуждение.

Не пропилявай нито миг за мирски неща или сетивни прелести. Спомняй си, дори и на сън, за Брахман. Медитирай върху Атман в собственото си сърце.

Престани да се отъждествяваш с това преходно физическо тяло, родено от плътта на баща и майка. Смятай го за нечисто, за порочно. Постигни целта на живота, като осъществиш единството си с Брахман.

Въздухът в едно глинено гърне е същият като навсякъде. Също така твоят Атман е едно с Брахман, благоразумни, изгуби всяко чувство за отделност и потъни в мълчание.

Узнай, че си едно със светещия от само :ебе си Брахман, причината за цялото битие. Отхвърли физическата вселена и тялото, като че ли са съдове пълни с нечистотия.

Самосъзнанието е вкоренено сега в тялото. Претопи го в Атман, Абсолютното битие, Абсолютното познание и Абсолютното блаженство.

Съзнанието за финото тяло е също такова ограничение. Отхвърли и него от себе си. Остани завинаги съединен с Атман.

Миражът на вселената е отразен в Брахман, както отражението на един град в огледало. Знай „Аз съм Брахман" и ще постигнеш целта на живота.

Атман е действителността. Той е твоят истински първоначален Аз. Той е чисто съзнание, единствен и неповторим, Абсолютно блаженство. Узнай своята идентичност с него. Престани да се отъждествяваш с обвивките на невежеството, те са като маските на актьор.

Светът на явленията наистина е недействителен. Мисълта за „аз" сигурно също е недействителна, защото можем да наблюдаваме нейното възникване и изчезване. Но ние също така съзнаваме, че сме зрителят, знаещият във всичко. Това съзнание не принадлежи към мисълта за „аз" и към другите възприятия, които съществуват винаги само за един миг.

Атман наблюдава „аз"-а и всичко друго. Той присъства винаги, дори и по време на дълбок сън. Писанията учат също, че Атман е нероден и е безсмъртен. Затова той е различен от грубите, както и от финитe обвивки.

Атман трябва по необходимост да е непроменлив и вечен, тъй като той е знаещият за всички промени. Нищожността на грубата, както и на финатa обвивки, винаги може да се изпита, когато сънуваме или изпаднем в дълбок сън.

Затова престани да се отъждествяваш с тази купчина плът, с тялото от груба материя и с „аз"-а, финатa обвивка. И двете са само заблуждение. Познай своя Атман, чистото безкрайно съзнание, което съществува вечно в миналото, настоящето и бъдещето. Така ще намериш мир.

Престани да се отъждествяваш с раса, семейство, име, фигура и социално положение. Те принадлежат към тялото, дрехата на преходността. Изостави също и мисълта, че ти си този, който действа или мисли. Действията и мислите принадлежат към „аз"-а, финатa обвивка. Разбери, че ти си тази действителност, която е вечна радост.

Човешкият живот в обвързаност със света на раждането и смъртта има много причини. Коренът е „аз"-ът, първородното дете на невежеството.

Докато човекът се отъждествява с този нещастен „аз", не може да има никаква възможност за освобождение. Защото то е неговата точна противоположност.

Веднъж освободен от този засенчващ демон на „аз"-а, човек възвръща истинската си същност така, както луната изгрява отново, когато отмине мракът на лунното затъмнение.

Той става чист, безкраен, вечно блажен и самосветещ.

Когато мисловният орган на човека е овладян от извънредно голямо невежество, той създава мисълта за „аз" чрез Отъждествяването си с обвивките. Когато „аз"-ът е съвършено унищожен, мисловният орган се освобождава от всички пречки, които помрачават знанието му за неговото единство с Брахман.

„Аз"-ът е голяма смъртоносна змия. Гуните са трите - сърдити надути качулки. Тя лежи свита на кълбо около съкровището на блаженството на Брахман, което пази себелюбиво.

Мъдрецът, вдъхновен от свещените писания, отсича трите качулки с меча на познанието и унищожава напълно змията. Така той се радва на съкровището на върховно блаженство.

Няма надежда да оздравее човек, ако в тялото му остане дори и следа от отрова.

Също така и този, който има духовни стремежи, не може да постигне освобождение, докато в него продължава да действа и следа от „аз"-а.

Унищожи „аз"-а до основи. Овладей многото вълни на разсеяност, които той образува в мисловния орган. Различи действителността и узнай: „Аз съм Това".

Ти си чисто съзнание, зрителят на всеки опит. Истинската ти същност е радост. Престани още в този миг да се отъждествяваш с „аз"-а, действащият, сътворен от невежеството. Неговият разум е само една илюзия, едно отражение на Атман, на чистото съзнание. Той ти отнема мира и радостта в Атман. Чрез Отъждествяването с него ти си се оплел в примката. на света, в нещастието от раждане, упадък и смърт.

Дръж в шах всички дейности на „аз"-а и съдържащия се в тях егоизъм. Постигни най-висшата действителност и бъди освободен от страст. Оставай в мълчание и се радвай на блаженството на Атман. Изгуби всяко чувство за отделност и узнай в Брахман безкрайната си същност.

Този силен „аз" може да бъде отсечен до корените. Но когато мислите го хранят дори само миг, той отново оживява и причинява стократна беда. Той прилича на облак, шибан от вятъра в дъждовно време.

Победи този враг, „аз"-а. Не му давай храна, като позволяваш на мислите си да почиват върху предметите на сетивата. Такива мисли съживяват „аз"-а, така както водата съживява отново изсъхнало лимоново дърво.

Когато се отъждествяваш с тялото, в теб се пробужда страст. Освободи се от съзнанието за тялото и ще се освободиш от страстта. Докато оставаш свързан с „аз"-а, който те разделя от Брахман, ти ще преследваш сетивните радости. Това е причината за твоето обвързване с раждането и смъртта.

Колкото повече човек задоволява желанията си в света на обектите, толкова повече растат страстите му. Но когато ги обуздае и не ги задоволява повече, тогава семето на желанието се унищожава. Затова търси самообладание.

Когато желанието се засилва, самообладанието се изгубва. Поради това желанието нараства още повече от преди. Човек, който живее без самообладание, никога няма да се спаси от колелото на раждане а смърт.

Желанието става още по-силно, когато мислите ни почиват върху предметите на сетивно възприятие и търсят временно задоволяване в света на обектите. За да се разчупят оковите на раждането и смъртта, духовният търсач трябва да изгори до основи тези две причини за желанието. Страстите, които се подхранват по тези два начина, обвързват с колелото на раждането и смъртта. Има обаче път за разрушаването на тези три неща, желанието и двете му причини. На всяка цена ти трябва навсякъде, винаги и във всяко отношение да смяташ всичко за Брахман, единствено за Брахман. Засили волята си, за да разбереш действителността, и тези три неща ще те развържат.

Престани да задоволяваш сетивното си желание в света на обектите. Тогава ти няма повече да мислиш за предметите на сетивната наслада; тогава страстта ти се унищожава. Когато са изчезнали всички страсти това означава освобождение - освобождение още в този живот.

Както непрогледната тъмнина изчезва напълно в сияещия блясък на изгряващото слънце, така жаждата за живот в самосъзнание ще изчезне напълно, когато копнежът за познание на действителността стане силен. Когато се възкачи господарят на светлината, изчезва мракът с неговата мрежа на злото. Когато се изпита абсолютното блаженство, няма повече обвързване и никаква следа от скръб.

Нека този свят на обектите да се отдръпне от мислите ти. Нека мисловният ти орган да остане в действителността, която е пълна с радост. Безразлично, дали наблюдаваш външни явления или медитираш вътре в себе си, слей се напълно с Брахман. По този начин прекарвай времето си, докато се проявят остатъците от по-раншните ти карми.

Нека не отслабва предаността ти към Брахман. Отслабването на навика ти да го помниш е смърт. Така учи пророкът Санаткумар, син на Брахман.

За човека с духовни стремежи няма по-голямо зло от отслабването на спомена. Оттук възниква заблуждение. От заблуждението произлиза мисълта за „аз". „Аз"-ът създава обвързаността, а тя носи нещастие.

Човек може да е учен. Но когато избледнее спомена, той ще се обърне към съблазните на сетивата. Чувствените мисли ще го съблазнят така, както блудница съблазнява любовника си.

Когато тръстиката на повърхността на езеро се разтвори, тя веднага се прибира. Така майя се съединява дори с мъдрец, когато той се отпусне в упражняването на спомена.

Когато мисленето се отклони от Брахман и бъде уловено дори и съвсем малко от сетивното очарование на външния свят, поради занемаряване упражняването на спомена, то тръгва все по-надолу, като топка, която се търкаля по стълбите.

Когато мисленето е насочено към предметите на сетивата, то се занимава с радостите, които произхождат от тях. Следването на такива мисли възбужда желание. То тласка човека към задоволяване на страстите му.

За човек, който упражнява различаване и познава Брахман, опасността да отслаби упражняването на спомена, е по-лоша от смърт. Човекът, който упорства в спомнянето, постига освобождение. Затова положи най-голямо старание да останеш утвърден в Атман.

Поради отслабването на спомена човек бива отвличан от възприемането на своята божествена природа. Това отклоняване го довежда до падение, а падащият рухва в своята гибел. За него е много трудно да стане отново.

Затова престани да се занимаваш в ума си с нещата на сетивното възприятие. Това е коренът на всяко зло. Този, който е постигнал освобождение в този живот, е свободен също и когато напуска тялото си. Яджурведа[5] учи че човек е във власт на страха докато все още вижда и най-малката разлика между себе си и безкрайния Брахман.

Ако, въпреки способността си за различаване, той все още вижда и най-малката разлика между себе си и безкрайния Брахман, в него ще се поражда страх. Такава разлика той вижда само поради невежество.

Разумът, свещената традиция и стотици свещени писания обясняват, че вселената на обектите не притежава действително битие. Този, който се отъждествява с нея, трупа грижа след грижа.

Този, който се отдаде на съзерцание на действителността, постига освобождение и вечния блясък на Атман. Но този, чиито мисли са насочени към недействителното, ще бъде изгубен.

Човекът с духовни търсения трябва да престане да преследва нереалното, което създава обвързаности. Той трябва продължително да съзерцава Атман и да помни: „Аз самият съм този Атман". Непоколебимата преданост към Брахман и медитацията върху собствената тъждественост с Брахман носят радост и премахват непосредственото изживяване на страданието, причинено от невежеството.

Преследването на предмети на сетивни радости има за последица увеличаване на лошите ни наклонности, които все повече се усилват. Чрез различаване трябва да осъзнаем това и да избягваме мислите за предметите на сетивно възприятие.

Занимавай се непрестанно с медитация върху Атман. Откажи се да насочваш мислите си към предмети на сетивното възприятие и мирът в сърцето ти ще нараства. Когато в сърцето има мир, появява се видението на Атман. Когато Атман бъде непосредствено познат, нашето обвързване с този свят се разкъсва. Затова отказът от всякакви мисли за сетивно задоволяване е път към освобождението.

Как може човек, който е учен и е способен да различава между реално и нереално, който е убеден от авторитета на писанията, който е постигнал познание за Атман и жадува за освобождение, да зависи, като дете, от нереалното, което може да причини гибелта му?

Няма освобождение за човек, който е привързан към тялото и неговите радости. Освободеният е свободен от връзка с тялото и неговите радости. Спящият не бодърства; бодърстващият не спи. Тези две състояния на съзнанието са взаимно противоположни по своята природа.

Когато човек познава Атман и го вижда вътрешно, както и външно като първопричината на всички живи и неживи неща, той наистина е постигнал освобождение. Той отхвърля всички явления като недействителни и съзерцава продължително Атман, абсолютното, безкрайно битие.

---

[5] Яджурведа - веда на жертвените формули.

Познанието, че Атман е първопричината за всички явления, означава път към освобождението от всяко обвързване. Няма по-висше познание от знанието, че Атман е неразделен и вездесъщ. Този, който отхвърли явленията и се отдаде непоколебимо на Атман, вечното битие, узнава, че Атман е навсякъде и във всички неща.

Но как може човек да се отвърне от явленията, ако се отъждествява с тялото си, ако мислите му зависят от предметите на сетивно възприятие и той се отдава на задоволяване на страстите си? Това откъсване може да стане само чрез голямо усилие. Упражнявай различаване и се отдай напълно на Атман. Откажи се от егоистичните удовлетворения, от плодовете на действията и на изпълнението на дълга. Не търси радост от сетивните неща. Не искай нищо друго, освен притежанието на несвършващо блаженство.

В писанията се казва: „Когато човек, който е чул истината за Брахман от устата на своя учител, е спокоен, със самообладание, задоволен, търпелив и углъбен дълбоко в размисъл, той узнава Атман в сърцето си и вижда Атман като вселената".

Този, който търси по такъв начин, трябва, според писанието, да се задълбочи в Атман, за да узнае Атман във всички неща.

Дори и за мъдреца не е възможно да разруши изведнъж „аз"-а. Той се корени твърде дълбоко в човешката природа. През безброй раждания остава буден неговият многообразен чувствен глад. „Аз"-ът се унищожава напълно само в онези, които са просветлени чрез постигането на най-висше свръхсетивно съзнание.

Когато мисленето на човек е забулено от невежество, силата на проекцията, чиято същност е неспокойствие, го принуждава да се отъждествява с „аз"-а. „Аз"-ът обаче го подмамва и го разсейва чрез желанията, които са негови качества.

Трудно е да се преодолее силата на проекцията, докато не бъде сломена напълно силата на невежеството, която забулва нещата.

Просветленият чрез познание е стигнал до съвършено различаване, което дава възможност за ясно разделяне между истинското битие, Атман и външните явления. Така той е освободен от оковите на заблудата, които създава майя, и повече не е подложен на смърт и прераждане в света на промяната. Познанието, че ние сме Брахман, действа като пожар, който поглъща напълно гъсталака на невежеството. Как би могло човек, който е осъществил единството си с Брахман, още да носи в себе си семето на смъртта и прераждането?

Виждането на реалността премахва напълно булото на невежеството. Докато виждаме нещата погрешно, това погрешно възприемане ни разсейва и ни прави нещастни. Когато този погрешен възглед се поправи, нещастието свършва.

Един пример: Виждаш въже и го смяташ за змия. Щом разбереш, че въжето е въже, погрешното ти схващане, че е змия, свършва и ти изгубваш страха, който то внушава. Затова мъдрият, който се стреми да разчупи оковите си, трябва да познава реалността.

Както желязото пръска искри, когато влезе в досег с огън, така изглежда че действа и възприема мисловният орган, понеже е в досег с Брахман, чистото съзнание. Способностите за действане и възприятие, които привидно принадлежат на мисленето, са нереални. Те са така лъжливи,като халюцинации, фантазии и сънища.

Всички превъплъщения на майя - от мисълта за „аз" до тялото и до предметите на сетивно възприятие - са нереални. Те са нереални, понеже се изменят всеки миг. Атман никога не се променя.

Атман е върховно, вечно, неделимо, чисто съзнание, единствен и неповторим. Той е зрителят на мисленето, на интелекта и на другите способности. Той е различен от грубото и от финото. Той е истинският Аз, вътрешното съществуване, най-висшата вечна радост.

Така мъдрецът прави разлика между действително и недействително. Неговият освободен поглед възприема действителното. Той познава собствения си Атман като чисто неразделено съзнание. Той е освободен от невежество, нещастие и разсейване. Той влиза направо в мира.

Когато в нирвикалпа-самадхи бъде съзрян Атман, единственият и неповторимият, възлите на невежеството в сърцето се развързват напълно и завинаги.

„Ти", „аз", „това" - такива мисли на разделеност се раждат от нечистотата на мислите. Но когато в самадхи бъде съзрян блясъка на Атман - върховният, абсолютният, единствен и неповторим -тогава изчезва всяко усещане за разделеност. Гледащият е схванал ясно действителността.

Духовно търсещият, който притежава вътрешно спокойствие, самообладание, умствено равновесие и търпение, се посвещава на упражняването на вглъбяване и медитира върху Атман в себе си като Атман в цялото битие. Така той разрушава напълно чувството за отделност, което възниква от тъмнината на невежеството и изпитва продължителна радост, защото, освободен от всички отвличащи мисли и егоистични занимания, се отъждествява с Брахман.

Този, който само повтаря учения, взети на заем, не е освободен от света. Но този, който е постигнал самадхи чрез разтваряне на вселената, сетивните органи, мисленето и „аз"-а в чистото съзнание на Атман, е освободен от света с неговите обвързаности и клопки.

Единият Атман изглежда многообразен поради различието във външните му обвивки. Когато тези нереални обвивки отпаднат, остава да съществува само Атман. Затова мъдрецът трябва да се стреми с цялата си преданост към нирвикалпа самадхи, за да се разпаднат обвивките в неговото съзнание.

Истинската същност на Атман е изключително фина. Грубоматериалната мисъл не може да я схване. Тя може да се изпита само в състоянието на самадхи, което достигат единствено онези благородни души, чието мислене е пречистено и които притежават необикновена способност за различаване.

Както златото, което се пречиства в огъня, възвръща истинската си природа, очистено от мръсотията, така мисловният орган се пречиства чрез медитация от чуждите вещества сатва, раджас и тамас и постига Брахман.

Когато мисленето, пречистено от непрестанна медитация, навлезе в Брахман, постигнато е състоянието самадхи. Тук няма повече чувство за двойственост. Изживява се цялостното блаженство на Брахман.

В самадхи се прерязват всички възли на страстите, а човекът се освобождава от закона карма. Брахман му се разкрива вътрешно и външно, навсякъде и винаги, без да е нужно вече

никакво усилие.

Сто пъти по-добре е да се размишлява върху истината за Брахман, отколкото само да се слуша за нея от писанията. Още сто хиляди пъти по-добро от размишлението е медитацията. Но най-хубавото е нирвикалпа самадхи.

В това самадхи - и в никое друго състояние - се разкрива ясно и разбрано истинската същност на Брахман. Във всяко друго състояние мислите остават разпръснати и непостоянни .

Затова оставай непрестанно вглъбен в съзнанието на Атман в теб. Владей сетивата си и нека мислите ти се успокоят. Осъзнай ясно единството си с Брахман и така разпръсни невежеството, което майя е причинила от най-стари времена.

Първите стъпки към съединение с Брахман са: сдържаност на речта, неприемане на ненужни подаръци, отказ от светски страсти и честолюбиви желания, непрестанна преданост към Брахман.

Отдай се на Брахман и ще можеш да обуздаеш сетивата си. Обуздай сетивата си и ще овладяваш мислите си. Овладей мислите си и мисълта за „аз" ще се разпадне. Така йогин постига непресекващото изживяване на блаженството на Брахман. Затова търсещият трябва да се стреми да принесе сърцето си на Брахман.

Сдържай речта си с бдителност. Овладявай мисленето чрез силата на различаването. Владей ги чрез индивидуалната воля. Разтопи ги в безкрайния абсолютен Атман и постигни върховен мир.

Тялото, жизнената сила, сетивните органи, мислите, интелектът и „аз"-ът са обвивките на Атман. Когато човек се отъждествява с някоя от тези обвивки, той приема тяхната природа и явление.

Щом престане това отъждествяване, медитиращият с лекота се освобождава от тези обвивки и изпитва постоянно пълнотата на несекваща никога радост.

Пълното освобождаване от всичките тези обвивки означава вътрешно и външно отречение, което може да упражнява само този, който е безстрастен. Безстрастният, който се стреми към освобождение, може да упражнява както вътрешно, така и външно отречение.

Външна обвързаност е придържането към предметите на сетивното възприятие. Вътрешна обвързаност е Отъждествяването на висшия Аз с низшия „аз" и с многообразните мисловни форми. Само безстрастният, който напълно е отдаден на Брахман, е в състояние да се отрече от двете (обвързаности - б. пр,).

Знай, о, разумний, че човек се нуждае от безстрастие и от различаване, така както птицата - от двете си крила. Без тях човек не може да достигне върха на лозата, по който тече сокът на освобождението. По друг начин там не може да се достигне.

Само този, който е напълно освободен от страсти, може да достигне самадхи. Този, който е достигнал самадхи, живее в състояние на постоянно просветление. Просветленото сърце е без обвързаност. Само освободеният изпитва вечна радост.

За човека със самообладание безстрастието е единственият източник на щастие.

Свързано с пробуждането на чистото познание за Атман, то води човека към независимост от всичко друго. То е вратата към радостта от онова вечно младо момиче, наречено освобождение. Затова упражнявай вътрешно и външно освобождаване, когато търсиш върховното благо и винаги имай съзнание за вечния Атман.

Не позволявай на мислите си да се занимават с нещо, което не е Атман. Всичко друго е злина и източник на нещастие. Медитирай върху Атман, чиято същност е абсолютно блаженство. Това е пътят към освобождението.

Самосветещият Атман, който наблюдава всичко, присъства винаги в собственото ти сърце. Този Атман стои отвъд всичко нереално. Осъзнай го като твой собствен Аз и медитирай непрестанно върху него.

Нека съществува непрекъсната близка връзка с Атман, неотклонявана от никаква мисъл. Така ти без съмнение ще узнаеш, че Атман е твоята истинска същност.

Придържай се твърдо към истината, че ти си Атман. Изостави Отъждествяването си с „аз"-а или неговите обвивки. Остани напълно безучастен спрямо тях, като към счупени глинени съдове. Насочи пречистените мисли непоколебимо към Атман, зрителят, чистото съзнание. Стреми се все повече да успокояваш мисленето си. Тогава ти ще осъзнаеш безкрайния Атман.

Медитирай върху Атман като този, който е неделим и безкраен, подобен на всепроникващия етер. Познай го като различен от тялото и сетивата, от жизнената сила, мислите и „аз"-а - онези ограничения, които ни налага нашето невежество.

Етерът е винаги един и същ, той не е многообразен, макар и да пълни стотици съдове като гърнета, съдове за зърно и ориз и да изглежда различен и разделен. Също така и чистият Атман, когато е освободен от своите ограничения поради „аз"-а и мисленето, е един и само този един.

Атман е първопричината и реалността. Появяването на този свят е видимо само за заслепените ни очи. Когато изгрее истинското познание, Атман се разкрива като битие само по себе си, а явяването на вселената не може да се разглежда отделно от него. Ако още си в плен на заблуждения, ще смяташ въжето за змия. Но когато заблудата изчезне, ще видиш, че въображаемата змия не е била нищо друго, освен въже. Така също и вселената не е нищо друго, освен Атман.

Аз, Атман, съм Брахма. Аз съм Вишну; аз съм Шива. Аз съм тази вселена. Нищо не съществува, но аз съществувам. Аз живея вътре. Аз съм навън. Аз съм отпред и отзад. Аз съм на юг и на север. Аз съм горе и долу.

Вълна, пяна, водовъртеж, вртоп - всички те в основата си са вода. Подобно на тях тялото и „Аз"-ът в действителност не са нищо друго, освен чисто съзнание. В основата си всичко е съзнание, чистота, радост.

Цялата тази вселена, за която говорим, за която размишляваме, не е нищо друго, освен Брахман. Брахман живее отвъд областта на майя. Няма нищо друго. Стомните, гърнетата и

съдовете нещо друго ли са, освен глина, от която са оформени? Човекът пие виното на майя, потъва в заблуждение и започва да вижда нещата различни едно от друго. Тогава той говори за „ти" и „аз".

Писанието учи: „Безкрайност съществува там, където не се вижда, чува и знае нищо друго". В безкрайността, така казва писанието, няма двойственост. Така то поправя погрешната ни представа за многообразието на битието.

Аз съм Брахман, Върховното, което прониква всичко като въздуха, което е неопетнено, неделимо, неограничено, неподвижно и непроменено. Аз нямам нито вътре, нито вън. Само аз съществувам. Аз съм единствен и неповторим. Какво друго има още, което трябва да се знае?

Какво още остава да се каже? Аз не съм нищо друго, освен Брахман. Брахман е тази вселена и всички неща, които са в нея. Писанията учат, че не съществува нищо, освен Брахман. Просветлените от познанието „Аз съм Брахман" се отказват от обвързаността си с тази видима вселена. Сигурно е, че такива просветлени живеят във вечно съединение с Брахман, чистото блажено съзнание.

Откажи се от всички земни надежди и всички телесни радости, като не се отъждествяваш повече с грубото тяло. После престани да се отъждествяваш и с финото тяло. Узнай, че ти си Брахман, чиято форма е вечно блаженство, чийто блясък описват писанията. Така можеш да живееш в съединение с Брахман.

Докато човек обича това смъртно тяло, той остава нечист и по всякакъв начин бива обезпокояван от враговете си. Той е изложен още на болест, смърт и прераждане. Но когато медитира върху Атман като чистия, непроменливия, като олицетворение на доброто, той се освобождава от всяко зло. Също и тази истина доказват писанията. Престани погрешно да се отъждествяваш с тези обвивки, като „аз"-а и другите, които се наслояват върху Атман. Остава само Брахман, Върховното, непроменливото, единственото и неповторимото.

Когато мисленето е погълнато напълно във върховното битие, в Атман, в Брахман, Абсолютното, тогава светът на явленията изчезва. Неговото съществуване е само една празна дума.

Светът на явленията е блед мираж. Има само една реалност. Тя е непроменлива, безформена, абсолютна. Как може да бъде разделена?

Няма нито гледащ, нито гледане, нито гледано. Има само една реалност. Тя е непроменлива, безформена, абсолютна. Как може да бъде разделена?

Има само една реалност - като море по време на прилив, в което се разтварят всички форми. Тя е непроменлива, безформена, абсолютна. Как може да бъде разделена?

Причините за нашето заблуждение се разтварят в нея, както тъмнината изчезва пред светлината. Тя е върховното, абсолютното, единственото и неповторимото. Как може да бъде разделена?

Има само една върховна реалност, единството само по себе си. Тя не може да се раздели на многообразие. Ако имаше наистина многообразие, а не само привидно, защо тогава то не се изпитва и в съня без сънища?

Вселената не съществува повече, когато сме пробудени за върховното съзнание в този вечен Атман, който е Брахман без всякакво различаване или деление. Никога, нито в миналото, настоящето или бъдещето, не е имало или има, наистина, змия във въжето или капка вода в миража.

Писанията обясняват, че тази относителна вселена е само явление. Абсолютното не е разделено. В съня без сънища изчезва също и вселената.

Нашето заблуждение поставя вселената над Брахман. Но мъдрецът знае, че тази вселена не притежава отделно съществуване, а е тъждествена с Брахман, първопричината. Въжето може да прилича на змия; мнимата разлика между въже и змия обаче съществува само докато продължава заблуждението.

Тази измамна картина на различие произхожда от грубия мисловен орган. Ако той се надмогне, тогава тя изчезва. Затова нека мислите ти се погълнат в размисъл за Атман, реалността, която е твоята най-съкровена същност.

Мъдрецът, чието съзнание е напълно съединено с Брахман, Го познава неразделен в сърцето си. Брахман е отвъд словото и мислите. Той е чисто, вечно съзнание, абсолютно блаженство. Той не може да се сравни с нищо и не може да се оцени. Той е винаги свободен, отвъд всякакви действия, безграничен като небето, неделим и абсолютен.

Когато съзнанието е напълно съединено с Брахман, мъдрецът узнава Брахман неразделен в сърцето си. Брахман е отвъд причина и следствие, реалността отвъд всички мисли. Той е вечно същият, несравним, отвъд всякакви мисловни понятия. Той се разбулва от свещените писания и се разкрива сам постоянно в нас чрез мисълта ни за „аз".

Когато съзнанието е напълно съединено с Брахман, мъдрецът узнава Брахман неразделен в сърцето си. Брахман не познава нито упадък, нито смърт. Той е действителността без начало и без край. Той прилича на неподвижна, обширна, безбрежна водна повърхност. Отвъд играта на гуните. Той е едното, вечното, винаги спокойното.

Остани в съединение с истинската си същност и съзерцавай Атман на безкрайното великолепие. Спаси се от оковите и гнилата миризма на обвързаността със земното. Вложи всичката си сила, за да постигнеш освобождението. Тогава ти няма да си роден напразно в този свят.

Медитирай върху Атман, твоята истинска същност, която е свободна от всякакви обвивки и ограничения, която е безкрайно битие, безкрайно познание и безкрайно блаженство, единственото и неповторимото. Така ще се изплъзнеш от колелото на раждането и смъртта.

Въздействията от минали постъпки принуждават просветления да продължава да живее в тяло. Но за него то е само едно явление като човешката сянка. И когато остави тялото си като труп, той никога повече не се ражда в друго.

Узнай Атман, вечното чисто съзнание, блаженството. Освободи се напълно от тази обвивка, тялото, което е лениво и покварено. След това не мисли никога повече за себе си. Да си спомняш за собствената си храчка е само гнусно.

Истински мъдрият изгаря невежеството си с всичките му последици в огъня на Брахман,

Абсолютното, Вечното, истинския Аз. После той остава твърдо установен в познанието за Атман, вечното чисто съзнание, блаженството.

Една крава се оставя безучастно да й поставят венец около врата. Този, който познава Брахман, е безразличен спрямо съдбата на тялото си, което продължава да живее като последица от минали постъпки. Неговите мисли са погълнати от блажения Брахман.

Този, който познава Брахман, е осъществил истинската си същност, Атман, несвършващата никога радост. Какъв подтик, какво желание трябва да има той, за да продължава да се обвързва с това тяло и да го храни?

Да вкусва безкрайното блаженство на Атман в собственото си сърце и във външния свят, това е възнаграждението за йогин, който е постигнал в този живот съвършенство и освобождение.

Плодът на безстрастието е просветление; плодът на просветлението е успокояване на страстите. Плодът на успокояването на страстите е изживяване блаженството на Атман, което носи мир.

Ако пътят не се извърви докрая, първите крачки нямат стойност. Естествено едно след друго трябва да следват безстрастие, върховно задоволство и несравнимо блаженство.

Добре известно е, че плодът на просветлението е краят на всяко страдание. Човек може да извърши много лоши постъпки поради невежество. Но как може да продължава да върши зло, когато е пробудено различаването?

Просветлението кара човек да се отвърне от лошото и от недействителното. Обвързване с тях е плодът на невежеството. Сравни човек, който познава миража, с такъв, който не е запознат с това явление. Първият ще се отвърне от измамния образ, вторият ще се затича към него, за да утоли жаждата си. Човекът който е постигнал осъществяване, няма да се подмами повече от света на явленията - това е очевидното му възнаграждение.

Щом е срязан възелът на невежеството в сърцето, тогава човек е освободен от всякакво силно желание по отношение на материални предмети. Има ли след това още нещо в света, което би могло да го примами?

Когато предметите на удоволствието не са в състояние повече да пробуждат в него никакви страсти, постигнато е съвършено отречение. Когато повече няма никаква мисъл за „аз", е постигнато съвършено познание. Когато мисловният орган е погълнат в Брахман и не се отвлича повече от никаква мисъл, „аз"-ът се е оттеглил напълно.

Този, който остава непрестанно потънал в съзнанието за Брахман, е освободен от тиранията на света на обектите. Радостите, които другите намират за непреодолими, той оценява толкова ниско, както малко дете или човек потънал в дълбок сън. Когато на моменти има съзнание за света, той го смята за свят на сънищата. Той се наслаждава на плодовете на несвършваща заслуга. Такъв човек е наистина благословен и е дълбоко уважаван на Земята.

Състоянието на просветление се описва по следния начин: съществува непрестанно съзнание за единството на Атман и Брахман и е изчезнало всяко отъждествяване на Атман с неговите обвивки. Също така е премахнато всяко усещане за двойственост. Цари само

чистото, станало едно, съзнание. Който е твърдо установен в това съзнание, се нарича просветлен.

Който остава твърдо установен в просветлението, се смята за свободен още в този живот. Неговото блаженство е безпределно. Той почти забравя този свят на явленията.

Макар че мисълта му е потопена в Брахман, той е напълно буден, свободен от невежеството на всекидневното будно състояние. Той е напълно съзнателен, но свободен от всякакво желание. Такъв човек се смята за освободен още в този живот.

За него страданието на този свят е отминало. Макар че притежава ограничено тяло, той остава съединен с безкрайното. Сърцето му не познава страх. Такъв човек се смята за освободен още в този живот.

Макар че живее още в тялото си, то е само като сянка, която го следва. Той не се обезпокоява повече от мисълта за „аз" и „мое". Това са признаците на човек, който е освободен още в този живот.

За него не е важно да рови в миналото. Бъдещето не го интересува. Към настоящето е безучастен. По това се познава човек, който е освободен още в този живот.

Добро и зло изглежда, че съществуват в света. Хора и предмети изглеждат различни един от друг. Въпреки това такъв човек вижда всичко от гледна точка на равенството, защото той вижда Брахман във всичко. По това се познава човек, който е освободен още в този живот.

Добра или лоша съдба може да дойде. Той гледа и на двете безучастен и никоя не го засяга. По това се познава човек, който е освободен още в този живот.

Тъй като мисълта му остава непрестанно в наслаждаване на блаженството на Брахман, той не е способен да различава между вън и вътре. По това се познава човек, който е освободен още в този живот.

Животът тече: Той го наблюдава като безучастен зрител. Той не се отъждествява с тялото, сетивните органи и друго. Той се е издигнал над мисълта за дълг. По това се познава човек, който е освободен още в този живот.

С помощта на живите думи от писанията той е разбрал единството си с Брахман и повече не е обвързан с прераждането. По това се познава човек, който е освободен още в този живот.

Той никога не се отъждествява с тялото или сетивните органи. Той няма чувство за собственост. По това се познава човек, който е освободен още в този живот.

Чрез трансцендентното си виждане той е узнал, че няма разлика между човек и Брахман или Брахман и вселената. Защото съзира Брахман във всичко. По това се познава Човек, който е освободен още в този живот.

Светците могат да го почитат, злите хора да го оскърбяват - неговите чувства остават едни и същи. По това се познава човек, който е освободен още в този живот.

Реки се вливат в морето, но морето не се вълнува. Предмети на сетивно възприятие влизат в мисловния му орган, но освободеният не реагира. Защото живее в съзнанието на едната действителност. Той наистина е освободен още в този живот.

За човек, който е намерил Брахман, не може да се каже, че е още привързан към предметите на сетивата като последица от силните впечатления и старите навици от минали желания. Защото желанията му и влеченията му са угаснали, понеже е узнал тъждествеността си с Брахман.

Дори и един извънредно чувствен човек не изпитва никаква страст в присъствието на майка си. По същия начин и човекът, узнал Брахман, безкрайното блаженство, е освободен от обвързаността със земното.

Писанията учат, че дори и медитиращият все още има съзнание за външния свят въз основа на влеченията, които е причинил предишният му начин на живот. Тези влечения се проявяват в него от само себе си.

Докато човек чувства радост и болка, неговите по-раншни влечения остават да съществуват. Всяка последица има причина. Без причина няма последица.

Когато човек се пробуди от съня си, действията от съня му се разтварят в нищото. Пробуди ли се човек за познанието, че той е Брахман, всички насъбрани причини от милиони и милиони животи се разтварят.

Когато спи, човек може да сънува, че извършва добри постъпки или ужасни грехове. Но как може такива действия от съня да го отведат на небето или в ада, когато сънят свърши?

Атман завинаги е свободен и чист, не може да се докосне като етера. Този, който е осъществил Атман, никога повече няма да бъде обвързан чрез миналите си, настоящите си или бъдещите си постъпки.

Етерът, затворен в гърне, не се влияе от мириса на виното. Атман не се влияе от качествата на обвивките, които го обкръжават.

Ученикът:

Аз разбирам, че след постигането на просветление никаква постъпка вече не може да засегне Атман. Но какво става с постъпките, извършени преди изгряването на познанието? Познанието не може да премахне техните последици. Изстреляната стрела не може вече да бъде отклонена от целта й.

Когато човек по погрешка сметне една крава за тигър и стреля по нея, стрелата няма да спре, когато той открие, че кравата не е тигър. Тя ще улучи кравата.

Учителят:

Имаш право. Миналите постъпки са много силни, когато техните последици са вече започнали.

Тяхната сила трябва да подейства също в при просветлената душа чрез действителен опит. Огънят на познанието изгаря всички насъбрани настоящи и бъдещи карми и миналата карма, която още не е започнала да действа. Той обаче не може да разруши по-раншната карма, която вече е започнала да действа. Но тя няма действително да засегне този човек, който е узнал тъждествеността си с Брахман и който непрестанно е потънал в това съзнание. Такъв човек е съединен с Брахман, единият отвъд всякакви качества.

Прорицателят живее в съзнанието на Атман. Той е разбрал своята тъждественост с Брахман. Брахман е чист и свободен от качествата, които са присъщи на грубата и на фината обвивки. Миналата карма принадлежи към тези обвивки. Затова тя не засяга прорицателя. Пробуденият не е обвързан повече с мнимия свят от своите сънища.

Пробуденият не се отъждествява повече с тялото от своя сън, с постъпките от своя сън или с предметите от своя сън. С пробуждането той идва на себе си.

Той не се опитва да запазва повече представата, че предметите от неговия сън са реални, също така той не се стреми повече да ги притежава. Но преследва ли предметите от света на сънищата си, тогава той със сигурност още не се е пробудил.

Също така пробуденият за познанието на Брахман, който живее в съединение с вечния Атман, не вижда вече нищо друго, освен него.

Раждането в тяло е последица от кармата; би могло да се каже, че миналите постъпки засягат само тялото. Атман е без начало. Той не е роден като плод на кармата. Така мисълта, че кармата може да засегне Атман, е неразумна.

Безпогрешните думи на писанията обясняват, че Атман е „нероден, вечен и никога не е подложен на западане". Как може тогава някаква карма да засегне човека, който живее в съзнанието на Атман?

Причините, натрупани от минали постъпки, засягат човека, който се отъждествява с тялото. Но просветленият знае, че това отъждествяване е погрешно. Затова той не се засяга от такава карма.

Абсурдна е дори мисълта, че предизвиканите от минали постъпки причини могат да засегнат тялото. Как може това тяло да е действително, когато то притежава само едно измамно битие? Как може да бъде родено нещо недействително, нещо никога не раждано - да умре? Как могат постъпки или техните последици да засегнат нещо, което не съществува действително?

Когато изгрява познанието, изчезва невежеството с неговите последици. Невежият може да запита: „Ако това отговаря на истината, как може тялото на един просветлен да продължава още да съществува?"

Но когато писанията казват, че по-нататъшното съществуване на тялото се предизвиква от минали постъпки, тогава те обясняват нещата само в една форма, която може да разбере невежият. Те не искат да доказват действителността на тялото и на другите обвивки от гледището на просветления.

От гледището на просветления, Брахман изпълва всичко - без начало, без край, неизмерим, непроменлив, единствен и неповторим. В Брахман няма ни най-малко различие.

Брахман е чисто битие, чисто съзнание, вечно блаженство, отвъд всякакви постъпки, единствен и неповторим. В Брахман няма ни най-малко различие.

Брахман е най-съкровеното съзнание, изпълнено от блаженство, което никога не свършва, безкраен, вездесъщ, единствен и неповторим. В Брахман няма ни най-малко различие.

От Брахман не може да се избяга, понеже Той е навсякъде. Брахман не може да се разбере, понеже Той е трансцендентен. Той не може да бъде обхванат, защото Той обхваща всичко. Той е единствен и неповторим. В Брахман няма ни най-малко различие.

Брахман е без части или качества. Той е неуловим, абсолютен, неопетнен, единствен и неповторим. В Брахман няма ни най-малко различие.

Брахман не може да се определи. Той е отвъд възприемчивостта на мисленето и речта, единствен и неповторим. В Брахман няма ни най-малко различие.

Брахман е самата реалност. Той остава в собствения си блясък като чисто, абсолютно съзнание, което няма равно на себе си, единствен и неповторим. В Брахман няма ни най-малко различие.

Хората с духовни търсения, онези благородни души, които са се освободили от всички страсти и от всички сетивни радости, които са спокойни и със самообладание, узнават тази възвишена истина за Брахман, постигат съединението с Него и върховно блаженство.

Ти също трябва да упражняваш различаване и да осъществиш възвишената истина за Брахман. Узнай истинската същност на Атман като сбора на всяко блаженство. Отхвърли заблужденията, които е създало собственото ти мислене. Така ще се освободиш и просветлиш. Животът ти ще бъде благословен.

Успокой съвършено мислите си и постигни самадхи. Тогава ще получиш ясно интуитивно познание и ще ти се разкрие истината за Атман. От устните на своя учител ти научи истината за Брахман, така както тя се разкрива в писанията. Сега трябва ти сам и непосредствено да осъзнаеш тази истина. Само тогава сърцето ти ще се освободи от съмнения.

Как можеш със сигурност да знаеш, че си освободен от оковите на невежеството и че си постигнал Атман, абсолютното битие, чистото съзнание, вечното блаженство? Думите на писанията, собственият ти разум и учението на твоя учител могат да помогнат да се убедиш. Но единственото абсолютно доказателство е изцяло непосредственият опит в собствената ти душа.

Обвързване и освобождение, задоволство и неспокойствие, болест и оздравяване, глад и други са въпрос на личен опит. Ти познаваш себе си; другите могат само да отгатнат твоето състояние.

Учителят и писанията могат да подтикнат към духовно знание, но мъдрият ученик прекосява морето на своето невежество с помощта на божията милост чрез непосредствено просветление.

Придобий непосредствен опит. Осъществи Бога в самия себе си. Узнай Атман като едното неделимо битие и постигни съвършенство. Освободи мисленето си от всякакви разсейвания и остани в съзнанието на Атман. Окончателното твърдение на веданта гласи: Брахман е всичко - тази вселена и всяко създание. Да бъдеш освободен, значи да живееш в Брахман, неразделената реалност. Брахман е единствен и неповторим, както свидетелстват писанията.

Ученикът слушаше внимателно думите на своя учител. Той изучи върховната истина, която се засвидетелства от писанията, и я потвърди чрез собствената си способност за съждение.

После той оттегли сетивата си от предметния свят и концентрира мисленето си върху Атман. Тялото му остана, при това, неподвижно като скала.

Мисленето му бе погълнато напълно в Брахман. След известно време той се върна в нормално съзнание и заговори от пълнотата на своята радост:

„Аз"-ът изчезна. Аз изпитах моята тъждественост с Брахман; така изгаснаха всичките ми желания. Аз се издигнах над невежеството си, над занимаването си с тази вселена на явления. Каква е тази радост в мен? Кой би могъл да я измери? Аз не зная нищо друго, освен безгранична, безкрайна радост.

Морето на Брахман е изпълнено с нектар, с радостта на Атман. Съкровището, което намерих там не може да се опише с думи. Мислите не могат да го схванат. Съзнанието ми падна като зърно град в широтата на морето, което е Брахман. Когато докосна капка от това море, то /съзнанието - б.пр./ се разтвори и стана едно с Брахман. Сега пребивавам в радостта на Атман, макар че се върнах към човешко съзнание.

Къде е тази вселена? Кой я отне? В нещо друго ли се погълна? Преди малко още я виждах. Сега тя не съществува повече. Това, наистина, е чудно!

Ето морето на Брахман, пълно с безкрайна радост. Как мога да приема или да откажа нещо? Има ли нещо извън или отделно от Брахман?

Сега зная окончателно и ясно, че аз съм Атман, чиято същност е вечна радост. Не виждам и не чувам нищо. Не познавам нищо, което да е отделно от мен.

Падам на колене пред теб, о, велика душа, Учителю мой. Ти си освободен от всяка обвързаност, ти си най-великият сред мъдрите и добрите. Ти си въплъщение на вечното блаженство. Милостта ти е безкрайна като безбрежно море.

Очите ти са изпълнени със състрадание. Блясъкът им прилича на поток от лунни лъчи, които са свежест за изнурената ми смъртна природа, за страданието поради обвързаността ми с човешкото раждане и смъртта. В един миг чрез твоята милост намерих това неизчерпаемо неразделено съкровище, Атман, винаги блаженият.

Благословен съм, наистина. Аз постигнах единствената цел на живота. Сега драконът на прераждането не може повече да ме сграбчи. Безкрайното е мое. Аз осъзнавам своята истинска същност във вечна радост, а всичко това благодарение на твоята милост!

Нищо повече не ме обвързва с този свят. Аз не се отъждествявам повече с физическото тяло или с мисловния орган. Аз съм едно с Атман - безсмъртният. Аз съм Атман - неограничен, чист. безобиден, завинаги в мир.

Аз не съм нито онзи, който извършва действия, нито онзи, който бере плодовете от действията. Аз съм отвъд действията и съм непроменлив. Моята същност е чисто съзнание. Аз съм абсолютна реалност, вечна доброта.

Не аз виждам, чувам, говоря, действам, страдам или се наслаждавам. Аз съм Атман, вечният, винаги съществуващият, отвъд действията, без граници и обвързване - нищо, освен чисто, безкрайно съзнание.

Аз не съм нито този, нито онзи предмет. Аз съм Това, което разкрива всички предмети. Аз съм върховното, аз съм вечна чистота. Аз не съм нито вътре, нито вън, аз съм Брахман, единствен и неповторим.

Аз съм реалност без начало и без подобие. Аз не участвам в заблуждението на „аз" и „ти", „този" и „това". Аз съм Брахман, единствен и неповторим, безкрайно блаженство, вечна непроменлива истина.

Аз съм господарят и убежището на всички. Аз унищожавам всички грехове и опетненост. Аз съм чисто, неделимо съзнание. Аз съм зрител на всички неща. Нямам друг господар, освен самия мен. Аз съм свободен от чувството за „аз" и „мое".

Аз живея във всички същества като Атман, чистото съзнание, първопричината на всички вътрешни и външни явления. Аз съм този, който се радва, и същевременно съм обектът на радостта. В дните на моето невежество мислех, че те са отделни от мен. Сега зная, че аз съм Всичко.

В мен самия е морето на безкрайната, неразделена радост. Вятърът на майя играе над него, създава явленията на този свят и отново ги разтваря, подобно на вълните.

Хората, които в своето невежество смятат явлението за реалност, вярват, че аз съм затворен в телесна и умствена форма. Също така те делят времето, което е неделимо и непрекъснато, на цикли, години и сезони.

Но все едно, с каквото и да прикриват реалността заблудените, невежи глупаци, тя остава незасегната. Силната река от един мираж не може да навлажни сухата пустиня.

Също като етера, и аз не мога да бъда опетнен. Също както слънцето, аз не съм като предметите, които разкривам. Аз съм неподвижен като планината, безбрежен като морето.

Небето не се ограничава от облаците. Така и аз не се ограничавам от тялото. Как бих могъл тогава да бъда засегнат от състоянията на бодърстване, сънуване или на дълбок сън? Те са само състояния на тялото.

Външната ми форма идва и си отива. Тя действа и вкусва плодовете на своите действия. Тя повяхва и умира, но аз оставам като могъща планина завинаги твърд и неподвижен.

Аз не познавам нито силно желание, нито свършване на желанието. Защото винаги съм един и същ, неспособен на деление. Как би могло да е възможно някое действие за този, който е вечен, всеобхватен, съвършен и безкраен като небето? Към какво би трябвало той да се стреми?

Аз съм без органи, без форма, без мисловен орган. Промяната не ме засяга. Аз съм неразделеното, блажено съзнание. Как бих могъл да бъда оплетен в действие, правилно или погрешно? Писанията учат, че Атман не се засяга нито от доброто, нито от злото.

Човек е различен от сянката си. Независимо от това какво засяга сянката му -горещина, студ, добро или зло - той самият остава напълно незасегнат.

Качествата на наблюдаваните предмети не влияят на зрителя, който стои настрана, необвързан с тях. Също така и предметите в една стая не влияят на лампата, която ги осветява.

Слънцето е свидетел на действията, но е различно от тях. Огънят изгаря всички неща, но е различен от тях. Въжето по погрешка се смята за змия, но все пак остава въже. Такъв съм и аз, непроменливият Атман, чистото съзнание, различен от тази привидна форма.

Нито аз самият действам, нито карам други да действат. Нито аз самият имам опит, нито го предизвиквам у други. Нито аз самият гледам, нито карам други да гледат. Аз съм светещият от самия себе си, трансцендентният Атман.

Слънцето се отразява във водата. Когато водата се движи, глупакът мисли, че слънцето се движи. Атман се отразява във физическото и умственото тяло. Телата се движат и действат, а глупакът мисли: „Аз действам, аз узнавам, убиват мен".

Това тяло може да падне мъртво във водата или на земята. Това не се отнася до мен. Когато гърнето се счупи, това не се отнася до етера в гърнето.

Да действаш или да се радваш, да бъдеш глупав или хитър, или опиянен, да бъдеш свободен или обвързан, всичко това са преходни състояния на интелекта. Те нямат нищо общо с Атман, с Брахман, Абсолюта, единствен и неповторим. Нека майя да премине през десетки, стотици или хиляди преобразувания - какво засягат те мен, който не участвам в тях? Може ли един облак да опетни небето?

Цялата тази вселена - от майя до външните физически форми долу - е само сянката на Брахман. Аз съм този Брахман, единствен и неповторим, неуловим като етера, без начало и край.

Аз съм Брахман, единствен и неповторим, основата на цялото битие. Аз разкривам всички неща, аз давам форма на всички неща, аз съм във всички неща и все пак нищо не може да ме опетни. Аз съм вечен, чист, непроменлив, абсолютен.

Аз съм Брахман, единствен и неповторим. Майя, многообразната, се стопи в мен. Аз съм отвъд понятията и мислите, същността на всички неща. А3 съм истината, познанието. Аз съм безкраен, аз съм Абсолютно Блаженство.

Аз съм отвъд действията, реалността, която не може да се промени. Аз нямам нито части, нито форма. Аз съм абсолютен, вечен. Нищо не ме поддържа. Аз стоя сам, единствен и неповторим.

Аз съм душата на вселената. Аз съм всички неща и над всички неща. Аз съм единствен и неповторим. Аз съм чисто съзнание, сам и всеобхватен. Аз съм радост. Аз съм вечен живот.

Отново и отново се покланям пред теб, мой благородни повелителю, мой Учителю. Аз намерих това благословено състояние благодарение величието на твоята милост. Аз съм господарят на моето собствено царство.

До този миг сънувах. В съня си бродех през гъстака на заблудата раждане след раждане, измъчван от грижи и нещастия от всевъзможен вид, подложен на упадък, смърт и прераждане. Тигърът на „аз"-а ме нападаше жестоко и непрестанно. Сега ти, Учителю, с безкрайната си милост ме събуди от съня. Ти ме освободи завинаги.

Обожавам те, велики Учителю. Ти си едно с Брахман, едно със сияещата светлина, която хвърля тази сянка от свят.

Достойният ученик намери радостта на Атман в самадхи и се пробуди завинаги за осъзнаването на реалността. Сега той се покланя до земята пред своя Учител.

Как би могъл мъдрецът да хули преживяването на върховното блаженство и да се наслаждава на чисто външни форми? Когато луната блести в своята поразителна красота, кой би искал тогава да съзерцава нарисувана луна?

Преживяването на нереалното не ни предлага никакво задоволство, а също и никакво отърваване от нещастието. Затова намери задоволство в насладата от сладкото блаженство на Атман и живей завинаги щастливо.

Ти, благородна душа, прекарвай дните си по такъв начин: навсякъде съзирай Атман, радвай се на блаженството на Атман. Насочи мислите си твърдо върху Атман, единственият и неповторимият.

Атман е Единият, Абсолютният, Неделимият. Той е чисто съзнание. Да се представят много форми в него, би приличало на представата за въздушни кули. Знай, че ти си Атман, винаги блаженият, единствен и неповторим и постигни окончателен мир.Остани в радостта, която е тишина.

Това състояние на тишина е състояние на съвършен мир, в което интелектът престава да се занимава с нереалното. В тази тишина великата душа, която познава Брахман и знае, че е едно с него, преживява завинаги несмесено блаженство.

За човека, който е преживял Атман като своя истинска същност и който е вкусил съкровеното блаженство на Атман, няма по-голяма радост от това състояние на тишина, в която замлъква всяко желание.

Каквото и да прави, дали върви, седи или лежи, просветленият прорицател, чието удоволствие е Атман, живее в радост и свобода.

Когато една велика душа, поради преустановяване на всяко мисловно разсейване, намери съвършено спокойствие и узнае Брахман, тогава тя не се нуждае повече за своята медитация от свети места, етична дисциплина, определени часове, пози, предписания или особени обекти за медитация. Нейното познание за Атман не зависи от определени обстоятелства или условия.

Или необходими ли са определени условия, за да може да се разбере, че едно гърне е гърне? Само нашите органи за възприятие, очите, трябва да бъдат здрави. Това е достатъчно за познаването на предмета.

Атман присъства вечно. Разкрива го трансцендентно познание, което не зависи от място и време или от обреди на себепречистване.

Аз нямам нужда от определена предпоставка, от никакво доказателство, за да зная, че се казвам Девадатта[6]. Също така познанието „Аз съм Брахман" не изисква никакво доказателство за този, който познава Брахман.

Атман, който свети със собствената си светлина, е причина за видимата вселена. Но как

[6] Девадатта - „от бога даден"

може нещо в тази вселена да разкрие Атман? Отделени от Атман, тези явления са без стойност, безплътни, нереални.

Ведите, пураните, всички писания и живи същества съществуват само, защото съществува Атман. Как тогава едно от тях ще може да разкрие Атман, който сам разкрива всичко?

Този Атман сияе в собствената си светлина. Силата му е безкрайна, отвъд познанията на сетивата. Той е източникът на всяка опитност. Този, който познае Атман, е свободен от всяко обвързване. Той е изпълнен с блясък, той е най-великият сред великите.

Нещата, които се възприемат чрез сетивата, не му причиняват нито тъга, нито радост. Той не е обвързан с тях, нито ги избягва. В непрекъснатото блаженство на Атман той се наслаждава в собствената си игра, радва се на сладкото, несвършващо блаженство в Атман и се чувства задоволен.

Детето играе с играчките си и забравя при това дори глада и физическата болка. Така този, който е познал Брахман, намира наслада в Атман и забравя всички мисли за „аз" и „мое".

Той получава без усилие храна, като моли за милостиня без страх и грижа. Той пие от бистрия поток. Той живее невъзпрепятстван и независим и спи безстрашно в гората или на мястото за изгаряне. Той няма нужда да пере или да суши дрехи, тъй като не носи никакви. Земята е леглото му. Той крачи по широкия път на веданта. Негов другар е Брахман, Вечният.

Този, който е познал Атман, не се отъждествява повече с тялото си. Той почива в него като в превозно средство. Ако бъде обезпечен с удобство и богатства, той им се радва и играе с тях като дете. Той не носи външен знак на светец и остава напълно необвързан с нещата от света.

Той може да носи скъпи дрехи или да бъде гол. Той може да е облечен в еленова кожа, в тигрова кожа или в чисто знание. Той може да изглежда като глупак, като дете, като нечист. Така странства той в света.

Той броди сам, потънал в съзерцание. Без страсти живее той сред обектите на желанията. Атман е вечното му задоволство. Той вижда присъствието на Атман във всички неща.

Понякога изглежда като глупак, понякога като мъдрец. Понякога действа великолепно като цар, понякога - слабоумно. Понякога е спокоен и мълчалив. После пак привлича хора, както гигантска змия жертвата си. Понякога хората го почитат, понякога го оскърбяват, понякога не му обръщат внимание. Така живее просветленият, изпълнен винаги с върховно блаженство.

Той няма никакви богатства и все пак винаги е доволен. Той е безпомощен и все пак има голяма сила. Той не се наслаждава на нищо и все пак живее в непрестанна радост. Няма никой, който да прилича на него и все пак той гледа на всички като на подобни на него.

Той действа и все пак не е обвързан от действията си. Той бере плодовете от минали постъпки и все пак не се влияе от тях. Той има тяло, но не се отъждествява с него. Той изглежда отделен и все пак е навсякъде, присъстващ във всичко.

Този, който познава Брахман и живее освободен от съзнанието за тялото си, никога не се

засяга от радост или болка, от добро или зло.

Когато човек се отъждествява с грубите и финитe обвивки, в които живее, той ще изживява радост и скръб, добро, както и зло. Нищо обаче не е добро или зло за съзерцателния мъдрец, понеже той е познал Атман и оковите му са паднали от него.

По време на слънчево затъмнение луната закрива слънцето. Невежият, който не разбира това явление, мисли, че слънцето е погълнато от тъмнината на слънчевото затъмнение. Но слънцето никога не може да бъде погълнато.

По същия начин невежите разглеждат познавача на Брахман и го отъждествяват с тялото му. В действителност обаче той е освободен от тялото и от всяко друго обвързване. За него тялото е само една сянка. Той живее в тялото, но го разглежда като нещо, което е отделно от него, като свалената кожа на змия. Тялото се движи насам-натам, тласкано от жизнената сила. Реката носи дървен пън надолу или нагоре, потокът на времето носи тялото. То се радва на последиците от минали действия или страда от тях.

В по-раншни животи, в които е бил все още в невежество, той е създал кармата, на чиито последици, както изглежда, се наслаждава или ги понася в този живот Но сега е постигнал просветление и повече не се отъждествява с тялото. То се движи между предметите от външния свят и изглежда, че се наслаждава или понася последиците от минали постъпки, също както и невежия. Но в действителност той е здраво установен в Брахман и обитава тялото само като един спокоен, необвързан зрител. Неговото мислене не се отвлича от нищо и е неподвижно като главината на колело.

Той нито насочва сетивата си към външни предмети, нито ги оттегля от тях. Той стои непричастен покрай тях като зрител. Той не иска и възнаграждение за своите постъпки, защото е опиянен от Атман, този нектар от чиста радост.

Този, който се откаже от преследване на всяка цел в този свят и дори в небето и остава потънал в Атман, наистина е самият бог Шива. Той е превъзхождащият всичко познавач на Брахман.

Макар че живее още в тялото, той е вечно свободен. Той е постигнал благословената цел. Той е превъзхождащият всичко познавач на Брахман. Когато тялото отпадне от него, той се слива с Брахман, постига Брахман, единственият и неповторимият.

Един артист остава същият, дори и когато носи костюм за някоя роля. Превъзхождащият всичко познавач на Брахман остава винаги Брахман и нищо друго.

Когато една просветлена душа постигне единство с Брахман, нека тялото й да вехне и отпада като изсъхнал лист. Какво вреди това? Тя се е освободила вече от телесното си съзнание и го е изгорила в огъня на познанието.

Просветлената душа съзнава вечно единтвото си с Брахман. Тя се наслаждава непрестанно на радостта на Атман, единственият и неповторимият. Когато съблече тази дреха от кожа, плът и кости, тя не е нужно да се грижи дали са подходящи за това мястото, времето и обстоятелствата.

Да бъдеш свободен от тялото, още не означава освобождение. Също така човек не се освобождава чрез външни форми на отречение. Освобождение е срязването на възела на

невежеството в сърцето.

Печели ли или губи едно дърво нещо, когато някое от неговите листа падне в ров, а не в река, когато падне на свещена земя, а не в открито поле?

Разрушаването на тялото, на сетивните органи, на жизнения дъх и на мозъка прилича на разрушаването на лист, цвят или плод. Но Атман остава да съществува като дървото. Той не се засяга - той е действителният Аз, истинското битие, въплъщението на радост.

Ученията означават Атман като „чисто съзнание". С това потвърждават, че той е вечна истина. Умират само външните обвивки. Те са образувани от невежество и скриват Атман.

„В действителност", така казват писанията, „Атман е безсмъртен". С това те посочват, че той пребивава неразрушим сред всички неща, които се променят и изчезват.

Камъни, дървета, трева, зърно, слама, дрехи и всички други материали при изгаряне се превръщат на пепел. Тялото, сетивата, жизнените енергии, мисловният орган и всички други физически явления, изгорени от огъня на познанието, стават Брахман.

Тъмнината изчезва в своята противоположност, слънчевата светлина. Така изчезва и този привиден свят в Брахман.

Когато гърнето се счупи, въздухът от неговата вътрешност се съединява с въздуха, който го обкръжава. Когато се разрушат обвивките, този който познава Брахман, става Брахман.

Когато се налее мляко в мляко, масло в масло, вода във вода, те са смесват в едно. Така просветленият, който познава Атман, става едно с него.

Този, който намери освобождение в този живот, постига освобождение в смъртта и се съединява навеки с Брахман, абсолютната реалност. Такъв пророк не се ражда никога отново.

Той знае, че е едно с Брахман и е изгорил обвивките на невежеството в огъня на своето познание. Така той е станал Брахман. Как може Брахман да бъде подложен на раждане?

Както освобождението, така и обвързаността, са продукти на нашето невежество. Те не съществуват действително в Атман. Също както къс въже остава въже, безразлично от това дали ние по погрешка го смятаме за змия или не. Въобразената змия не съществува реално във въжето.

Хората говорят за обвързване и освобождение и с това имат предвид присъствието или отсъствието на прикриващото було на невежеството. В действителност обаче Брахман няма никакво покривало. Защото няма нищо друго освен Брахман, единственият и неповторимият. Ако имаше обвивка, Брахман не би бил единственият. Писанията не допускат двойственост.

Обвързаност и освобождение съществуват само в мисленето. Но невежият по погрешка ги приписва на самия Атман, също както твърди, че слънцето се затъмнява, когато го покрива само един облак. Но Брахман, единственият и неповторимият, неизменната реалност, остава необвързан. Той е чисто съзнание.

Предположението, че Атман може да бъде обвързан или освободен, е погрешно.

Обвързаност и освобождение са само състояния на съзнанието. Никое от тях не може да бъде приписано на Брахман, вечната реалност.

Затова обвързаност, както и освобождение, са въображения на невежеството. Те не съществуват в Атман. Атман е безкраен, без части, отвъд действието. Той е безмълвен, неопетнен, чист. Как може човек да си представи двойственост в Брахман, който е единен като етера, единствен и неповторим, върховната реалност?

Няма нито раждане, нито смърт, нито зависима, нито стремяща се, нито освободена душа, нито стремящ се към освобождение. - Това е последната и абсолютна истина.

Днес ти разкрих върховната тайна. Това е най-дълбоката същност на цялата Веданта, съкровището на всички писания. Аз те смятам за мой собствен син. за действително стремящ се към освобождение. Ти си очистен от всички петна на тази тъмна епоха, а сърцето ти е свободно от страст.

Когато ученикът чу тези думи на своя Учител, той падна в нозете му, изпълнен със страхопочитание. След това. благословен от Учителя си, тръгна по своя път, освободен от оковите на невежеството.

Също и Учителят тръгна по своя път и донесе на целия свят чистота, тъй като съзнанието му бе погълнато в морето на абсолютното битие и на радостта.

В този разговор насаме между Учител и ученик беше изложена истинската същност на Атман по начин, който стремящият се към освобождение беше в състояние да разбере лесно.

Нека стремящите се към просветление, които търсят освобождението, които са се освободили от нечистотиите на сърцето чрез безкористна работа, които са отхвърлили светските радости, които се радват на думите на писанията и чиито мисли са навлезли в мир, да приветстват с „Добре дошло" това учение за милостта божия.

На онези обаче, които бродят невежи през пустинята на света, в цикъла на смърт и прераждане, уморени, жадни и изсушени от горещата мизерия като от слънцето, нека това учение да разбули Брахман, единственият и неповторимият, дарителят на възхищение, морето от нектар, разпростряло се пред нозете ни. Нека това учение на Шанкара да доведе до успех техните усилия и да им донесе освобождение.

ОМ... МИР - МИР – МИР

Азбучник - коментар

Атхарваведа - веда на заклинанията. Един от четирите ведийски сборника със „свещено знание". Смята се, че е от X век пр. н. е.

Брахма - в индуистката митология висше божество в триадата върховни божества, създател на вселената. Като такъв противостои на Вишну, който я пази и на Шива, който я разрушава.

Брахман, Атман: От външната природа във Ведите, човек навлиза в собствената си вътрешна природа в Упанишадите, от многото отива в Едното. В Упанишадите намираме големите въпроси на човека, а отговорът им е събран в две думи: Брахман, Атман. Това са две имена за една истина и тези две са едно и също. Истината на Вселената е Брахман. Нашата собствена вътрешна истина е Атман. Името на Брахман и Атман едновременно е свещеното ОМ. ...Текстове от Упанишадите коментира Шанкара. Коментар, от който се ражда философската школа адвайта-веданта (недвойнствено завършване); Веданта означава буквално „краят на Ведите", т. е. Упанишадите.

Веданта - наименование на Упанишадите като цяло; наименование на философска школа, формално породена от тълкуването на Упанишадите.

Говинда - „господар на кравите"; епитет на Кришна.

Гуна - качество, свойство, сила; (гуни-мн.ч.). В митологичните представи и в религиозно-философските виждания на древните индийци трите гуни означават или три състояния, присъщи на природната субстанция, или психически състояния, възникващи при търсене същността на нещата: сатва - светлина, хармоничност, чистота; **раджас** - подвижност, страст, активност; тамас - тъмнота, леност, инертност.

Девадатта - от Бога даден.

Йога - средство, усилие, съсредоточаване, съединяване от **юдж** - впрягам, привеждам в действие, управлявам, съсредоточавам, съединявам.

Йогин - който практикува йога.

Карма - деяние, постъпка. В митологичните и етико-религиозни възгледи на индийците това са всички, добри и лоши дела, извършвани от хората през отминали техни съществувания. Тези дела определят човешката съдба през настоящето и следващото. В ранните Упанишади са отразени схващанията, че „човек става добър от добрите деяния и лош от лошите". Хората сами се обвързват с егоистични помисли и дела. Действащият безкористно и същевременно устремен към постигане на висшата реалност - атман - е

способен да преодолее веригата от прераждания, т. е. закона карма.

Майя - във ведийската митология -способност за превъплъщаване на божествата; илюзия, измама; способност или сила, която чрез трите гуни ни представя илюзорността на човешкия субективен свят.

Нирвана - угасяване. Най-висше състояние, което се постига, чрез угасяване на всички желания на индивидуалното съществуване.

Нирвикалпа самадхи - състояние на „самообладание", на абсолютен вътрешен покой, при което се постига сливане с Брахман, Атман.

Пураните - пурана означава буквално старина. Име, обозначаващо един от жанровете в староиндийската епическа и повествователна литература; цикъл от космогонични митове и легенди.

Санаткумар - sanat - вечен, **kumara** - дете, епитет на бога на войната; един от четирите духовни синове на Брахма.

Яджурведа - веда на жертвените формули, един от четирите древноиндииски сборника със „свещено знание"

Забележка: Азбучникът обхваща само по-важните термини, които се срещат в текста на Шанкара. Специалистът може да се насочи към по-подробния справочен апарат на „Бхагавадгита", издание на „Народна култура", С, 1989.